

SVEN BERGLUND

SVIDJA KÅREN

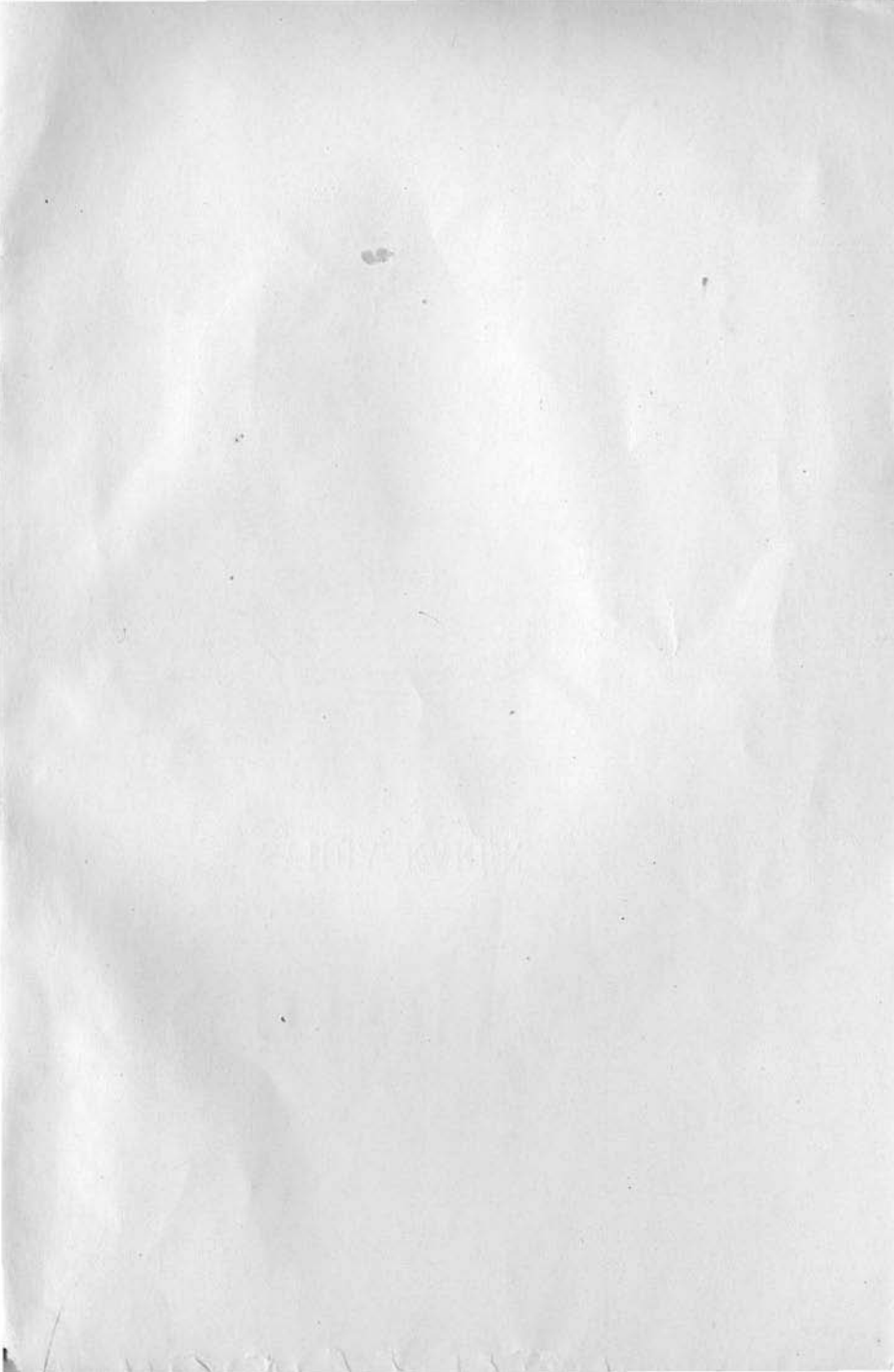
HELSINGFORS 1920

323.2 (480) K BER

6894

SVIDJA KÅREN

sisällissodat: 711 323.2 (480) K
Suomi
kansalaisssota: Svidja
luokkssota
SWE SVEN BERGLUND

SVIDJA KÅREN

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

HELSINGFORS 1920

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
KIRJASTO

1290651203

TYÖVÄENLINKEEN
KIRJASTO

HELSINGFORS 1920
HOLGER SCHILDTS TRYCKERI

003183

Som känt utkämpades den 10 febr. 1918 inom Sjundeå socken, vid det gamla, minnesrika Svidja, en ärofull strid mot en röd, av ryssar och finnar bestående stark övermakt. Striden har tidigare blivit omnämnd i en och annan publikation om inbördeskriget, men icke i detalj beskriven. En detaljerad redogörelse för denna strid, den första i södra Finland, liksom ock för Sjundeå skyddskårs uppkomst och öden, bör dock hava ett visst historiskt värde. Av denna anledning har denna publikation tillkommit.

Nekrologerna i slutet av boken, nedskrivna av olika personer, hava åter tillkommit för att för framtiden bevara minnet av alla de Sjundeåbor, som antingen i öppen strid eller för mördarehand fingo offra sitt liv för rätt och frihet.

Förf.

SVIDJA GÅRD

När genom världskriget revolutionen i Ryssland utbröt, var det klart, att denna även skulle inverka på förhållandena i Finland. Det märktes också snart, att de år 1906 upprättade röda gardena börjat vidtaga med sin verksamhet. I gott samförstånd med de ryska bolschevikerna anordnades strejker, plundringar och mord. På grund av den mängd ryska bolscheviker, som här voro förlagda i form av militär, kunde från de samhällsbevarande elementens sida ingenting göras för ett direkt motarbetande av desamma. Det var endast på smygvägar och i hemlighet något kunde uträttas. På många orter försökte man bilda frivilliga brandkårer för att vara beredda, då man visste att det icke skulle räcka allt-

för länge, innan det på allvar skulle bryta lös. Till de orter, som tidigare icke varit invecklade i strejker, hörde Sjundeå. Genom inflyttade finnar, bland vilka agitationen hade en fruktbar jordmån, höll dock lantarbetarstrejk på att utbryta. Genom eftergifter från jordbrukarhåll avväjdes den likväl för denna gång, men man visste icke för huru lång tid; det var därför bäst att vara på sin vakt.

Lördagen den 21 juli 1917 kallade därför undertecknad några personer till Aiskog gård för att dryfta frågan om bildandet av en skyddskår inom Sjundeå. Till sammanträdet infunno sig folkskolläraren Martin Jansson och herr Einar Maxenius. Efter att tidigare hava konfererat med några personer, vilka voro av den åsikt, att en skyddskår t. v. icke borde bildas, enär detta möjligen gäve anledning till ytterligare upphetsning bland arbetarena, utan blott en frivillig brandkår, enades de närvarande om att intresserade offentligen skulle uppmanas att för ändamålet infinna sig till ett nytt möte. Annons härom infördes i Sjundeå kungörelser; den hade följande lydelse: »Personer, intresserade för bildandet av en frivillig brandkår i Sjundeå, sammankallas till möte söndagen den 22 juli kl. 1/2 1 på dagen i sockenstugan.

Då till mötet, förutom initiativtagarena, infunnit sig blott några personer och något beslut

icke kunde fattas, beslöts att genom personlig kallelse söka förmå intresserade i västra delen av kommunen att infinna sig till nytt möte å Vikarfall folkskola. Kallelsen hörsammades denna gång av ett 30-tal personer. Undertecknad redogjorde för mötets ändamål, framhållande nödvändigheten av att nu sammansluta sig till försvar, enär den rådande upphetsningen bland stora lager av befolkningen antagligen snart skulle utlösa sig i härjningar och plundringar. Då eldsvådor därunder helt säkert skulle uppstå, vore det av vikt att manskap med helst någon övning funnes till hands jämte nödiga brandredskap. Skydd till liv och egendom skulle kåren även lämna, så vitt nödiga vapen och ammunition kunde anskaffas.

Till mötets ordförande utsågs därpå undertecknad och till sekreterare M. Jansson. Enhälligt beslöts bildandet av en frivillig brandkår och inskrevo sig genast i densamma ett 20-tal personer. Senare ökades medlemsantalet till 27.

För att så fort som möjligt få kåren i verksamhet beslöts att redan följande lördag den 4 augusti sammankalla ett nytt möte, till vilket förslag till stadgar skulle uppgöras av en för ändamålet tillsatt kommitté, bestående av lantbrukaren Odert Lemström, folkskolläraren Martin Jansson och undertecknad.

För att omedelbart kunna vidtaga med de

praktiska övningarna beslöts även förrätta val av kårchef och vicechef och valdes enhälligt till kårchef undertecknad samt till vicechef folkskol-läraren Martin Jansson.

Genom de varje vecka försiggående övningarna väcktes antagligen misstankar hos socialisterna, att brandkåren även hade en annan uppgift än att släcka eldsvådor. Den begynte allmänt kallas skyddskår och uppgavs dess andra uppgift vara att skydda de borgerliga och nedtrycka arbetarena. Såsom motvikt bildades därför i socknen ett rött garde. Skyddskåren uppgavs vidare av ryktet vara väl beväpnad och till numerären större än den i verkligheten var. När den s. k. novemberstrejken utbröt, vågade Sjundeå röda garde därför icke besätta telefoncentralerna förrän sista dagen under strejkveckan.

Ett annat exempel på, vilken respekt kåren ingav, må omnämnas. Då den inom kåren bildade manskvartetten en dag skulle hava övning och medlemmarna per telefon erhöilo kallelse att infinna sig, hörde någon av Lojo röda gardets medlemmar detta och uppfattade kallelsen så, att Sjundeå skyddskår sammankallats för att på natten anfalla Virkby röda garde. För att i tid kunna bistå Virkby röda garde stodo ca 100 rödgardister en hel natt beredda att rycka ut från Lojo by. Att sådana rykten kunde spridas be-

rodde på den nervositet, som då rådde bland rödgardisterna.

Under novemberstrejken inträffade dock händelser, som gjorde att man icke mer kunde blunda för att det snart gällde ett aktivt uppträdande mot huliganerna.

Den 24 november 1917 skulle en bandithop om 30 man komma från norra Sjundeå för att avvärja och avsätta ortens kronolänsman. Poliserna jämte ett 10-tal andra medborgare samlades då för att bistå länsmannen. Men då man ansåg att mera folk borde kallas till dennes skydd, förfrågades hos mig, huruvida brandkåren kunde förmås att ingripa emot huliganerna. Då något sådant inte förutsattes i kårens stadgar, kunde kåren som sådan icke uppträda, utan tillfrågades dess enskilda medlemmar, om de voro villiga att delta i expeditionen. Då tiden var kort kunde bud icke fås till alla brandkårister. Det dröjde emellertid icke länge, innan 13 kårmedlemmar voro på väg till undsättning. Någon sammanstötning uppstod dock ej, av orsak att de röda fått kännedom om undsättningsexpeditionen och på grund härav funno skäl att vända om ett par km före målet. Denna händelse bidrog till att man började inse nödvändigheten av att en skyddskår upprättades. De medlemmar av brandkåren, som det önskade, skulle utgöra eliten inom den blivande skyddskåren. De flesta brandkårister in-

trädde ock i densamma. Snart visade det sig emellertid, att kåren måste ordentligt beväpnas, ty ortens arbetarförening började uppträda allt mer aggressivt, pockande på nödhjälpsarbeten m. m., ehuru tillfällen till lönande arbetsförtjänst ingalunda saknades

På arbetareföreningens yrkan kallades kommunens medlemmar till kommunalstämma den 8 januari 1918 för att besluta angående anordnandet av s. k. nödhjälpsarbeten. Då det var att förmoda, att arbetarena skulle hota genomdriva sina fordringar med våld, därest de icke annars skulle godkännas, beslöts att skyddskåren skulle fördes med för tillfället från H:fors lånade revolverar.

Beväpnade dels med revolverar, dels med gevär samlades stämmodagen ett 30-tal skyddskåriter vid Sjundeå andelsmejeri och fortsatte därifrån till Svidja gård för att vara närmare tillhands, om så skulle behövas. Till kommunalstämman hade infunnit sig arbetareföreningarnas förtroendemän med socknens värsta huliganer som sekundanter. Det saknades självfallet icke grova tillmälen vid stämman. »Snaran om nacken åt borgarna» eller ock »revolvern mot pannan», ljöd det, om icke huliganernas fordringar godkändes. Kommunalstämman beslöt tillsätta en kommitté, som erhöi i uppdrag att behandla nödhjälpsarbetsfrågan. Meningen var att

kommittén skulle sammankomma någon av de påföljande dagarna, men huliganerna fordrade sammanträde omedelbart. Kommittémedlemmarna funno för gott att villfara deras fordran. Då kommitténs borgerliga medlemmar under sammanträdet icke ville gå in på de framställda fordringarna, instängdes kommittén i sockenstugan och ingen medlem erhöll tillstånd att avlägsna sig förrän fordringarna voro godkända. De borgerliga medlemmarna gävo efter för huliganernas fordran och då skyddskåren, som icke ville ingripa förrän fullgiltig anledning därtill gavs, anlände stod ingenting annat att göra än att draga sig tillbaka. Att kårens ankomst dock injagade skräck hos huliganerna kunde tydligt förmärkas. De avtroppade nämligen under djup tystnad, en del gömmande ansiktet under den djupt neddragna mössan.

Nu beslöts att till vad pris som hälst anskaffa vapen. Ett möte sammankallades till Forsgård (möten för bildande av skyddskår inom socknen hade tidigare hållits å gästgiveriet, men lämnas dessa ur räkningen, emedan några effektiva åtgärder för kårens bildande och beväpning icke vidtagits), och där beslöts att vapenanskaffningen skulle omedelbart vidtaga. Undertecknad erhöll i uppdrag att för kårens räkning anskaffa gevär, revolverar och ammunition. Då tiden icke medgav utsändandet av listor för teckning av

nödiga penningemedel, anskaffades sådana medels växel. Redan följande dag reste jag till Helsingfors, där jag ställde mig i förbindelse med personer, som arbetade för skyddskårernas beväpning. Det lyckades mig även med hjälp av studeranden Osvald Rehnberg att erhålla och i små poster per järnväg till Sjundea transportera 24 st. revolverar, 2,000 revolverpatroner, 23 st. militärgevär samt över 3,000 gevärspatroner. Snart måste dock denna bekväma transportväg övergevas. Den 27 januari befann jag mig i Helsingfors för att avhämta en vapenkollektion, vilken jag per järnväg ärnade forsla till Sjundea, men H:fors station stod då redan under röd bevakning och omöjliggjorde transporten.

Då vapenanskaffningen från H:fors således var omöjligjord, blev det nödigt att för framtiden söka skaffa vapen från annat håll. Men huru slippa ut från staden?

Vid en av studeranden Elis Dahl företagen rekognosering i stadens omnejd visade det sig, att via Drumsö möjlighet för passage förefanns. I mitt sällskap befunno sig min hustru och kronolänsmannen Mikael Eneback, vilken sistnämnda ävenledes varit i staden för att anskaffa vapen. Vi beslöto oss för att anlita vägen via Drumsö. För säkerhets skull sändes herrar O. Rehnberg och Elis Dahl jämte några medhjälpare förut för att tillse att vägen verkligen var klar och att den å ön sta-

tionerade ryska militären icke ställde hinder i vägen för vår resa. Med av ägaren till Drumsö till vår disposition ställda tvänne hästar samt med gårdens inspektor och studeranden K. Lindström som kuskar begåvo vi oss i väg genom natten med Kyrkslätt som närmaste mål. Resan gick lyckligt. Drumsö ryssarna sovo gott och hade ingen vakt utställd. Några röda vaktposter syntes icke heller till.

Hemkommen sammankallade jag redan samma dag den 28 februari ett 20-tal personer till Malmgård för att besluta om åtgärders vidtagande på grund av det numera »officiellt» proklamerade upproret.

Det beslöts att kåren skulle ställas på krigsfot för att hindra möjliga huligandåd, i mån av kraft binda de rödas trupper samt för att förhindra röverier av hästar och matvaror, vilka borde tillräckligt förefinnas å orten, när den vita armén skulle anlända från norra Finland.

För detta ändamål indelades kåren i grupper om 8 man med en gruppleddare. På förslag av Alex. Blomqvist utsågs egendomsägaren, förre plutonsunderofficeren August Österman till kårchef. Till underledare utsågs undertecknad. Kåren skulle dock så länge den var förlagd i Sjundeå subordnera under kronolänsmannen, detta i enlighet med guvernörens kungörelse angående skyddskårerna. Vidare beslöts att gruppledarena

var å sin ort noga skulle följa med de rödas förhävanden samt därom underrätta chefen. 10 gruppleddare utsågos och hela kårens numerär uppgick till 90 man. Då kåren ännu icke på långt när var fullt beväpnad uppdrogs åt undertecknad att företaga en resa till Ekenäs för att om möjligt där uppbringa vapen. Därjämte erhöles gruppleddarna i uppdrag att inom var sitt område hopsamla hos privata personer möjligen förefintliga vapen och ammunition. För att fastställa kårens vidare uppgifter och handlingssätt skulle nytt möte försiggå så fort undertecknad återvänt.

Den 29 januari reste jag till Ekenäs, där jag omedelbart sökte ställa mig i förbindelse med personer, som kunde stå mig bi vid vapenanskaffningen.

Detta lyckades mig även. Genom affärsman Mäkeläs förmedling kom jag i förbindelse med en rysk vaktpost, som i staden vaktade ett vapennederlag.

Tack vare en tillräcklig mängd sprit åt vaktstående underofficeren förmåddes denne att sälja vapenlagret. Men då vaktmanskapet var bolschevistiskt sinnat och således osäkert, ansågo vi det rådligast att med underofficerens begivande vid anekterandet av vapnen använda våld. Egendomsägaren Werner Grönholm ställde häst och släde till förfogande, ett antal Ekenäsbor, som ansågo det vara sin plikt att understöda oss, voro

oss behjälpliga. Överfallet utsattes till kl. 11 på aftonen och precis på klockslaget voro vi även på överenskommet ställe med hästen. Vakter utsattes i angränsande gathörn för att varsko om fara var å färde, telefonledningen avklippes och med revolvern i hand trängde vi in i vakternas rum. De förbryllade vakterna fingo icke tid att göra bruk av sina vapen, utan gåvo sig och avväpnades, vakter utställdes och så var det blott att taga allt som fanns. Allt måste dock ske i stor hast. Hade vi blivit upptäckta, så hade naturligtvis allt varit förlorat och vi helt säkert förpassade till sällare jaktmarker. En liten malör hände dock under det vapnen pålassades. Tvänne Ekenäsbor, som antagligen fått sig en tår för mycket på tand, gingo förbi och nyfikna som de voro tittade de in på gården, där arbetet var i full gång. Då jag händelsevis råkade känna den ena av männen och erhöll upplysning om att den andra var svensk undersåte samt pålitlig, fingo de ostört vara närvarande. Efteråt visade det sig, som längre fram skall meddelas, att de voro opålitliga och bringade oss skada.

Vid pålassningen visade det sig, att den låda vi medhade för vapnen och ammunitionen var för liten, varför lasset blev för högt. Ytterligare en häst hade bort anskaffas, men tiden medgav det icke. Allt måste medtagas, som kunde användas för skyddskåren och det måste ske snabbt. Las-

set stod också färdigt; men så upptäcktes att intet rep fanns att binda det med och att det hästtäckte vi hade med oss blott räckte till att skyla halva lasset. Att skaffa mera tillbehör kunde icke komma i fråga. Tiden var förrunnen. Med herr Adolf Långstedt som kusk satte jag mig gränsle över lasset för att hålla gevären tillsamman. Inom räckhåll funnos tvänne laddade gevär samt revolverar, så att vi vid behov kunde försvara det för kåren så dyrbara och nödvändiga lasset. För den händelse den i ryska kasärnen ett par km utanför Ekenäs stationerade ryska militären på ett eller annat sätt skulle fått vetskap om vårt förehavande beslöts att några Ekenäsbor skulle på avstånd följa oss ett stycke på väg utanför staden för att eventuellt ingripa, om fara skulle hota. Färden förbi kasärnen gick dock lyckligt. På goda grunder ansågo vi det riskabelt att köra förbi Karis och att oupptäckta passera Lojo socken visste vi vara omöjligt. Vi valde därför den s. k. Ingåvägen såsom den enda trafikerbara. Komna till Raseborg, varest vägen är mycket smal och slingrig, stjälpste släden och innehållet hamnade i landsvägsdiket. Gevären funno vi naturligtvis med lätthet. Att i mörkret finna rätt på patronerna var svårare; lyckligtvis var natten ej alltför mörk och efter mycken möda fingo vi åtminstone större delen av vårt partonförråd i släden. En dyrbar tid hade dock gått förlorad och det gällde därför att

ytterligare påskynda färden, ty Fagerviks fabriks-samhälle, där självfallet ett rött garde förefanns, måste passeras förrän någon var i rörelse. Så mycket hästens krafter och medfödda travanlag det tilläto uppdrevs farten. Fagervik passerades utan missöde och glada i hågen reste vi vidare, men körde tyvärr vilse. I stället för att vika in på den till Ingå kyrkoby ledande vägen kommo vi till en Fagervik underlydande utgård, Röjböle. Gårdens stalldräng var redan i arbete och på vår förfrågan meddelade han var vi befunno oss samt upplyste oss om att vägen icke förde längre och att vi voro tvungna att återvända till Fagervik och därifrån taga vägen till Ingå kyrkoby. Så stodo vi då där. Fram måste vi — till Fagervik kunde vi ej återvända. Från tiden för min vistelse vid Vestankvarn folkhögskola kände jag något till trakten och vad jag ej visste angående terrängen, frågte jag av stallkarlen. Det visade sig, att man förbi ensliga torp längs skogsstigar kunde komma fram till Vestankvarn. Beslutsamt fortsatte vi resan under stora svårigheter, på oländiga skogsvägar banade vi oss fram. Framåt gick det gunås så visst, men ack, så långsamt och vid varje torp vi passerade, nödgades vi stanna och höra oss för om vägen. Vårt stora, tunga lass, som bestod av 68 gevär och över 5,000 patroner, var ju icke ens ordentligt fastsurrat och kunde kvarhållas på släden endast genom att vi gingo på var sin sida om detsamma

och stöttade det. Slutligen blev vägen för svår och vi voro tvungna att avlasta några patronlådor, vilka gömdes under en torkria i närheten av Vestankvarn. Ett ögonblick funderade vi på att begiva oss till gården ifråga, men avstodo vid närmare eftertanke, enär det redan började dagas och vi misstänkte att gårdens arbetare voro röda. Vi beslöto i stället att fara till Kvarnkulla lägenhet, dit vi anlände kl. 7 på morgonen. Då jag var bekant med gårdens ägare herr Kvarnström, klev jag dristigt in och omtalade ändamålet med mitt tidiga besök. Vi blevo här väl emottagna samt erhöillo välbehöflig vila och undfägnad såväl för oss själva som för dragaren. Patronlådorna eftersändes därpå och hela lasset insattes bak lås och bom. Härifrån telefonerades till Sjundeå efter annan häst för återstoden av färden. För att icke behöva öda onödig tid i väntan på hästen ställde herr Kvarnström jämte herr Siggberg hästar till mitt förfogande. Herr Långstedt återvände härifrån till Ekenäs. Det bestämdes att hästarna från Sjundeå skulle möta vid Ingarskila, dit herrar Kvarnström och Siggberg skulle skjutsa.

Färden gick nu utan nämnvärda äventyr till Kreians i Sjundeå, dit jag anlände kl. 3 på dagen den 31 januari. Enligt tidigare överenskommelse hade kåren bort vara samlad här, men detta var icke fallet. Under min frånvaro hade talrika ungdomar, i avsikt att förena sig med general Manner-

heims armé, isvägen kommit till Kyrkslätt för att därifrån över Sjundeå försöka bana sig väg norrut genom Vichtis. Detta lyckades dem icke, ty vid Nummela hade de röda starka bevakningsposter. Många vita blevo tillfångatagna och sedermera mördade. De flesta nödgades draga sig tillbaka till Sjundeå, varest de stannade på Svidja gård, tillhörig baron Wrede av Elimä. Då de sålunda saknade möjlighet att slå sig igenom till den vita armén och ej heller riskerade att återvända till H:fors, ställde baron Wrede Svidja gård till deras förfogande. De beslöto stanna där och ansluta sig till ortens skyddskår, som sålunda kom att garnisoneras å Svidja. Då som sagt det överenskomna mötet å Kreians uteblev, hade jag ej annan utväg än att fortsätta färden till Svidja, där kåren var samlad. Till kåren hade då redan anslutit sig alla de personer, som sedermera tillhörde densamma. Då de vapen, som tidigare anskaffats, jämte de 68 gevär jag nu medförde icke räckte till åt alla, beslöts att jag redan följande dag skulle återvända till Ekenäs för att så vitt möjligt anskaffa mera vapen. Utsikterna härlör voro också goda. Jag hade nämligen hopp om att erhålla ytterligare 200 gevär jämte 10,000 patroner, om allt skulle gå som beräknat var. Tyvärr blev utgången en annan. De tidigare omtalade tvänne personerna, som åsågo vapenpålassningen i Ekenäs, hade, enligt vad som uppgavs, följande

dag i ett kafé i Ekenäs berättat om vapenbeslaget och även framhållit att beslaget utfördes av Sjundeå skyddskår. Allmänheten fick reda på saken. Vakthavande underofficeren försvann i obekanta öden. Någon större uppståndelse bland rysarna väckte saken dock icke. Den påstås dock ha givit anledning till Hangö röda gardets ankomst till Ekenäs. Huru härmed förhåller sig har jag icke kunnat konstatera, men väl voro, då jag ånyo anlände till orten, rödgardister i rörelse därstädes. Ett 50-tal sådana, beväpnade med gevär, hade anlant och besatt staden; stadens egna röda syntes obeväpnade stå i gathörnen som utkik, antagligen för att utpeka personer, som voro för dem misshagliga och borde häktas. Hangö rödgardisternas ankomst hade med lätthet kunnat motas av Ekenäs skyddskår, i all synnerhet som man i tid fick veta av densamma. Men enligt vad det då berättades hade skyddskårens å orten ledare borgmästar Vinkvist motsatt sig allt aktivt motstånd. För honom blev detta beslut ödesdigert. Han blev nämligen samma dag mördad av de röda.

Staden var alltså i de rödas våld och min plan att anskaffa och hemforsla vapen och ammunition omöjlig att verkställa. Jag hoppades emellertid att Ekenäs skyddskår, som till följd av borgmästar Vinkvists död kommit under annan ledning, åtminstone skulle göra ett försök att fördriva de röda från staden och i denna förhoppning kvar-

stannade jag över natten i Ekenäs. Då ännu följande dag intet inträffade, som förändrade det allmänna läget, ansåg jag mig för denna gång intet vidare kunna uträtta och anträdde återresan. Under min vistelse i Ekenäs hade jag fått reda på, att den i staden förlagda militären höll på med förberedelser för avresa till Ryssland, att dess numerär uppgick till c:a 200 man, av vilka högst ett 30-tal voro bolscheviker, de övriga neutrala, somliga till och med vita, samt att det fanns gott om vapen och ammunition i de ryska kasärnerna. Jag ansåg därför planen att i Ekenäs söka överkomma vapen och ammunition ingalunda böra övergivas utan tvärtom omedelbart verkställas. I detta syfte uppgjorde jag en plan, som jag vid min hemkomst ville föreslå för staben, nämligen att med c:a 100 skyddskårister återvända till Ekenäs, taga staden med våld, avväpna ryssarna och omedelbart återvända med behöfligt antal gevär och ammunition. Då jag hade all anledning att antaga, att min plan av staben skulle godkännas, vidtog jag omedelbart förberedande åtgärder för företagets realisering och överenskom med stationsinspektorn på Sjundeå, att första från H:fors anlända tåg skulle utrymmas och ställas till vårt förfogande.

Vid min framkomst till Svidja befanns ändringar beträffande kårens ledning vidtagna. Den tidigare utsedda kårledaren Österman hade av-

sagt sig sitt uppdrag och i hans ställe hade till ledare valts reservlöjtnanten, svenska undersåten Edvard W. Vard. För honom framlade jag min plan, men blev denna till min stora förvåning avböjd av orsak att herr Vard, såsom hansade, genom en herr Mittler hade emottagit order av general Mannerheim, att små kårer i röda Finland icke finge röra på sig. Jag framhöll att ordern, om den verkligen givits, knappast finge tolkas strikte efter orden, utan meningen med densamma var tydligen, att kårerna tillsvidare skulle hålla sig stilla och icke skrida till direkta krigsoperationer. Rimligtvis egde väl dock kårerna rätt, ja vore skyldiga, att i görligaste mån och om så erfordrades även med våld taga vapen, där sådana funnos. Löjtnant Vard lät dock icke övertala sig, utan vidhöll sin avböjande ståndpunkt. För mig återstod således intet annat än att resignera; min plan kom icke till utförande. Kårens beväpning fick bliva vid vad den var.

På Svidja fortgingo övningarna med liv och lust. Kåren ökades dagligen med flyktingar såväl från H:fors som från närliggande orter. Från Ingå och Degerby anlände hela 60 man, av vilka somliga medförde gevär och något ammunition. Kårens hela numerär uppgick nu till c:a 200 man.

För att få det hela att fungera någorlunda ordentligt var det av behovet påkallat att till-

sätta olika funktionärer. En stab tillsattes med baron Wrede som chef och kronolänsman M. Enebäck samt undertecknad som medlemmar. Suppleanter blevo herrar H. Grönberg och A. Rehnberg, Till chef för spanaravdelningen utsågs undertecknad, för provianteringen H. Grönberg, för transportavdelningen A. Rehnberg, för köksavdelningen Ehnroth och för ingeniörkåren Hedberg. Som fältväbel funkionerade magister E. Ekroth och som rustmästare poliskonstapeln Albert Grandell.

I min egenskap av chef för spanaravdelningen blev jag i tillfälle att noggrannt följa med händelserna. Till mitt förfogande erhöi jag 8 spanare samt nödigt antal telefonvakter. Spanarena användes huvudsakligen för spaning åt Lojo och Vichtis hållen, varest telefoncentralerna voro besatta av de röda. Från övriga håll ingingo per telefon nödiga meddelanden om de rödas förehavanden. Stationsbefälet å Sjundea station rapporterade vad per telegraf kunde uppsnappas samt om de rödas färder med tåg. De ingångna meddelandenas tillförlitlighet måste dock alltid omsorgsfullt prövas, ty det visade sig att dessa långt ifrån alltid stödde sig på fakta. Dels voro de betydligt överdrivna, dels alldeles falska. Skäl förefinnes antaga att de röda med flit utspridde allehanda oroande rykten för att enervera och vilseleda oss. Man började dock småningom vänja sig vid rykten och lämnade dem därför utan avseende.

Övningar med manskapet, som genom kontrakt förbundit sig att tjäna i general Mannerheims armé 3 månader, pågick dagligen på vissa bestämda tider. Alla nödiga skyddsåtgärder vidtogos och vakter utposterades. För att de i särskilda byggnader plaserade skyttarna skulle kunna kommunicera med varandra inlèddes telefon i byggnaderna. Med sand fyllda säckar plaserades i alla dörr- och fönsteröppningar.

Under min vistelse i Ekenäs vidtalade jag en Ekenäsbo, herr Enebäck, att resa till Hangö för att på sätt eller annat där söka anskaffa gevär och ammunition. Han försågs med penningar och reste omedelbart. Det lyckades honom att komma i förbindelse med personer, som åtog sig vapenanskaffningen och överenskoms med dem att vapnen skulle sändas till Mörby gård i Pojo, därifrån de av oss skulle avhämtas. Skyddskåriterna Odert Lemström och Brunberg erhöilo i uppdrag att avhämta vapnen och anträdde färden den 1 februari. Vid framkomsten befanns emellertid att vapnen ännu icke anlänt. Däremot hade de röda på något sätt fått kännedom om, att nämnda personer befunno sig å Mörby samt begynte ansätta dem. Herr Lemström lyckades emellertid rädda sig undan de rödas klor och ankom efter många äventyr till Svidja, medan däremot Brunberg, som var iförd tung paletå och således ej förmådde springa tillräckligt snabbt, blev

gripen, men undgick att bli mördad. Samma öde hade även drabbat herr Eneback. Under ett försök att anskaffa vapen å Hästö-Busö blev han häktad, varvid de penningemedel, uppgående till 7,000 mk och vilka han hade insydda i västfodret, blevo honom frånrovade. Även herr Eneback slapp undan med livet, men vapenanskaffningen hade misslyckats.

Den 3 februari anlände kårens läkare doktor Öhman från Ingå till Svidja. Sjukrum inreddes och sjuksängar iordningställdes. Redan följande dag togs sjukhuset i anspråk av den första patienten, häradshövding Werner Wikström. Herr W. och hans svåger godsägaren O. Karnakoski hade, då de från Lojo skulle överkomma till Svidja, blivit påskjutna, varvid Karnakoski dödades och herr Wikström sårades.

Förstnämnda dag eller den 3 februari ingick meddelande, att de röda voro i antågande från Wichtis över Skräddarskog samt att en mindre grupp redan nått Övitskog, där de rövade matvaror. Spanare utsändes för att taga reda på förhållandet, varvid det visade sig att något anfall icke förelåg, utan utgjorde de rödas expedition endast ett vanligt rövartåg. Spanare, som voro utsända åt Lojo till, rapporterade att de röda utställt vakter längs järnvägen från Mujala till Lojo station samt från Gunnars till Virkby. Längs landsvägen voro vakter utposterade från Kyrkstad i Lojo

till Kockis gård i Sjundeå och längs Ingåvägen till Stor Tötar.

Den 4 februari ingick det ena telefonmeddelandet efter det andra, samtliga med stor samstämmighet underrättande oss om, att de röda voro i antågande och att ett anfall på Svidja förestod. Kåren ställdes alltså i beredskap, övningarna avbrötos, envar anvisades intaga den för honom bestämda platsen vid försvaret. Tiden gick, men ingen fiende syntes till och utsända spanare återvände slutligen, underrättande att ingen fara förelåg, att samtliga telefonbud baserats blott på rykten.

Den 5 februari meddelades per telefon från olika håll, att 250 rödgardister via Hyvinge anlant till Lojo station, medförande kanoner och kulsprutor. Meddelandena befunnos åter oriktiga. Spanarvärksamheten bedrevs därför effektivare för att förebygga osanna rykten. Emellertid hade till norra Sjundeå från Wichtis anlant en röd trupp för att röva livsmedel. Ett kommando sändes för att fördriva den därifrån; de röda hade dock redan hunnit avlägsna sig, medtagande matvaror jämte tvänne personer, vilka de tvänne första dagarna tillhört kåren, men vägrat teckna 3 månaders kontrakt och därför blivit skilda från den samma.

Det visade sig nu att de röda faktiskt begynte draga trupper tillsammans för att anfalla oss. I

anledning härav vidtogos anstalter för provianter-
ringens säkerställande för den händelse vi skulle
bliva omringade. Livsmedel, framförallt bröd-
säd, anskaffades från olika gårdar för en beräk-
nad belägringstid av 3 månader. Cheferna för pro-
vianteringsväsendet och transportavdelningen voro
denna och de närmast därpå följande dagarna i
sträng verksamhet. Något ovanligt hände icke
dessa dagar. Rykten kommo och gingo, men allt
förblev lugnt.

Den 8 februari på dagen anlände från Kyrk-
slättkåren stabsmedlemmarna doktor V. F. Jo-
hansson och veterinären B. Åström. Med Kyrk-
slätt eller den s. k. Sigurdsåren stodo vi hela
tiden i kontakt per telefon, varvid samtalen för-
des på tyska, då man antog att fienden icke för-
stod detta språk. Herrar Johansson och Åström
anlände i syfte att underhandla om sammanslag-
ning av Sjundea- och Kyrkslättkårerna, för att,
som de framhöllo, gemensamt slå oss igenom norr-
ut i och för förening med den vita armén. De an-
höllo å Kyrkslättkårens vägnar att Svidjakåren
skulle överflytta till Sigurds, där kåren var för-
lagd samt höll på att befästa sig. De anlade lög-
gravar, med vilkas tillhjälp man enligt deras mili-
tärledares utsago skulle kunna motstå en hel di-
vision fiender, även om dessa medförde kanoner.
Denna relation av förhållandena på Sigurds miss-
tänktes av mig genast vara överdrivna, varför

jag bestämt motsatte mig en överflyttning dit. Då så vidlyftiga försvarsarbeten vidtagits på Sigurds, var det väl icke kårens mening att slå sig igenom norrut, utan ville man blott få sin kår förstärkt, måhända förlitande sig på sin militärledares utsago att Sigurds kunde hålla sig, om Svidjakåren anlände till förstärkning. Svidjastaben ansåg emellertid stenmurarna på Svidja säkrare än de i hast uppförda löpgravarna på Sigurds, vilka senare visade sig icke ens kunna motstå gevärskulor. Jag föreslog att vi snarast möjligt skulle gemensamt slå oss igenom till den vita armén på så sätt, att Svidjakåren skulle avtåga från Svidja samtidigt med Sigurdsåren från Sigurds. Båda kårerna skulle sedan sammanträffa på ett överenskommet ställe vid järnvägsövergången mellan Lojo och Nummela stationer. Detta förslag godkändes icke av Sigurdsstabens medlemmar, emedan de enligt egen utsago icke voro befullmäktigade bedriva dylika underhandlingar. Härav framgick också tydligt, att deras uttalande om att slå sig igenom norrut, icke var allvarligt menat. För närmare underhandlingar med Sigurdsstaben om gemensamt genombrott norrut reste stabsmedlemmarna från Svidja till Sigurds redan samma dag på aftonen. Anlända till Sigurds sammanträdde genast båda staberna, varvid löjtnant Liljeberg beskrev sina väl utförda och väl plaserade befästningar, vilka, som han

sade, voro ointagliga. Då det var sent på aftonen och tiden icke medgav att stanna till följande dag, voro vi icke i tillfälle att bese dessa utmärkta befästningar och således ej håller i tillfälle att konstatera sanningsenligheten av löjtnant Liljebergs utsago. Han försäkrade att hans 2-åriga praktik som artilleriofficer borde borge för att de arbeten han låtit utföra voro att lita på. Hans anhållan om att Svidjakåren skulle överflytta till Sigurds berodde därpå, att han önskade få manskap att besätta alla positioner. Någon färd norrut ansåg Sigurdsstaben icke böra företagas, förlitande sig på sina starka befästningar, vilka som sagt skulle motstå en hel division, om den också var försedd med kanoner.

Sjundeå staben ansåg det däremot säkrast att snarast möjligt slå sig igenom de rödas leder och tåga till Mannerheims armé, påpekande att det vore omöjligt att hålla sig på Sigurds. Beslut om överflyttning av Sjundeåkåren till Sigurds fattades icke, men väl överenskoms att om endera kåren bleve anfallen, den andra omedelbart skulle skynda till hjälp. Detta önskningsmål uttalades av Kyrkslättkårens ledare löjtnant Liljeberg, och vid vår avresa voro hans sista ord till oss: om ni bli i fara, kommer jag till hjälp. Återresan till Svidja försiggick utan vidare äventyr, ehuru vi råkade köra vilse och komma till Kyrkslätt kyrka, därifrån vi fortsatte längs allmänna

landsvägen. Rykten gingo att de röda hade besatt allmänna landsvägen och vi blevo varnade att taga denna väg — allt avlöpte dock väl.

På morgonen den 9 februari rapporterades per telefon, att ett tåg avgått från Hangö till Gerknäs station med 500 ryska soldater och ett antal kanoner samt ett annat tåg från Hyvinge till Lojo, medförande 500 rödgardister och kanoner. Då dessa meddelanden bekräftades per telegraf, vidtogos anstalter att bereda de annalkande ett varmt emottagande. Manskpet övades att intaga anvisade platser och uppmärksammades att hålla sig beredda. Sandsäckarna plaserades så, att de beredde oss säkert skydd. Gruppbefälhavarena erhöilo nödiga order. Middagstiden anlände tåget från Hangö till Gerknäs station. Per telefon delgavs oss, att det medförde fem kanoner och 500 man. Rödgardister från Virkby och Sjundeå voro fienden tillmötes. Som vägvisare till Sjundeå tjänstgjorde torparsönerna Karl och Gustav Sjöström från Veijans. De röda delade sig i tvänne avdelningar, den ena följde landsvägen åt, plundrande och härjande i gårdarna samt skjutande på flere personer utan att dock träffa. Den andra avdelningen tog vägen förbi Aiskog och Box gårdar till Veijans. Under vägen nedskjöto de bonden Karl Lemström från Veijans-Braskis. Båda trupperna jämte deras röda följe togo in till nat-

ten i olika gårdar i avsikt att följande dag skrida till anfall mot Svidja. För att kontrollera ingångna meddelanden om fiendens rörelser voro spanarena i livlig verksamhet och ytterligare utsändes en rekognoseringspatrull under marinlöjtnant Konsins befäl. Anländ till Tjusterby gård hörde Konsin hundskall å Vesterkulla gård. Antagande att fienden nalkades befallde han hästar från gården och återvände utan att ens hava gjort ett försök att fullgöra sitt uppdrag. Manskapet följde motvilligt med. Återkommen rapporterade Konsin att fienden var lägrad vid Vesterkulla, något som likväl icke var fallet. För att förebygga överrumpling förstärktes vakterna och befallning gavs att alla skulle sova fullklädda. Om läget rapporterades per telefon till Sigurds, så att löjtnant Läljeberg skulle veta förbereda sig. Natten förgick lugnt, intet försök till anfall gjordes.

Söndagsmorgonen den 10 februari randades och kl. 7 f. m. meddelades att fiendens eftertrupp, medförande kanoner, satt sig i rörelse från Gerknäs station. Det ena meddelandet efter det andra ingick, allt eftersom fienden närmade sig. Trupperna sades upptaga en sträcka av 3 km. Ett 30-tal hästar hade uppbringats i gårdarna för transporten av de omtalade kanonerna, ammunitionen och trossen. Det sista telefonmeddelandet lämnades kl. 8 f. m. från Palmgård central och lydde: c:a 1,000 man och 5 kanoner på stora kärror tåga

just förbi. Sakta framåt gick det; först kl. 9 f. m. iakttago vi den första fientliga truppen.

Hos oss på Svidja var det liv och rörelse. De sista förberedelserna för försvaret undangjordes, alla plaserades på sina förut bestämda platser och order gavs huru var och en ägde förhålla sig. Högsta chefen skulle med en pluton mottaga det första anfall. En ridande patrull under befäl av herr Rydman utsändes, men återkom snart i sporrsträck, meddelande att ett antal fientliga ryttare syntes vid Västerkulla. Kl. 9.15 meddelades per telefon till Sigurds, att fienden anlant och just höll på att skrida till anfall. Fyra spanare utsändes för att utröna, huruvida fiender funnos på andra håll. En grupp under befäl av herr Konsin sändes till Passila sidan för att bevaka vägen till Sigurds. Allt mer närmade sig fienden. I närheten av kyrkan gjorde de halt. Snart smattrade deras maskingevär, dock icke mot Svidja utan mot kyrktornet, dit tvänne pojkar syntes kliva upp. I tron att skyddskåren hade kyrktornet besatt besköts detta med ett $\frac{1}{2}$ -tusental skott. Då beskjutningen icke besvarades från tornet föranstaltades en undersökning, som resulterade i att tornet var tomt. Blott de tidigare omnämnda pojkarna, som i rädslan sökt skydd därstädes, överkommos. Efter denna bragd ansågo de sig säkra att gå lös på Svidja.

Ryssarna sände tvänne ryttare upp mot Svidja,

åtföljda av ett 10-tal infanterister. Ryttarna hade i uppdrag att uppfordra oss till kapitulation, vilket vi efteråt fingo höra. Komna i närheten av gården mottogos de av maskingevärskommandot med kårens chef i spetsen. Den ena ryttaren nedsköts, den andra lyckades undslippa och återvände till de sina. Infanteristerna, vilka ännu voro utom skotthåll, funno för gott att draga sig tillbaka. De fientliga maskingevären började nu smattra. Kulorna veno i trädtopparna. De sköto nämligen för högt. Anfallet företogs i tvänne skyttekeder. Stämningen på Svidja var till en början tryckt, men då vi märkte, att de fientliga leden började sin framryckning utan att kanonskott avlossades och det var klart för oss, att de omtalade kanonerna voro blott kulsprutor eller maskingevär, blev stämningen en helt annan och med otålighet avvaktades fiendens framryckning. Deras maskingevär spelade oavbrutet. Ovanan att höra sådan musik verkade till en början något enerverande, men småningom blev man van såväl vid smattret som vid det genljud kulorna gåvo, då de slog mot plåttaket på Svidja gamla byggnad. Fiendens gevär voro i allmänhet inriktade c:a 300 meter för långt, så att icke ens väggarna utan endast taket stod i fara. Under betäckning av maskingevären närmade sig skyttekederna allt mer och mer. Då snön låg djup på slätten framför gården, gick det blott långsamt framåt. I orolig

väntan att få fienden inom »veta håll», som skärgårdsborna uttryckte sig, åsågo vi fiendens mödosamma frammarsch. Töväder hade uppstått och snön föll allt tätare och tätare; det blev svårt att urskilja de antågande. Då fienderna kommo på c:a 400 meters avstånd brast tålamodet hos vårt manskap och skjutningen vidtog. En skärgårdsbo från Ingå, Lennart Bäckström, sköt träff vid första skottet: »Sätt gramofonen i gång, ryssen stalp», ropade han åt de i rummet stående, tog åter sikte och sköt, men bommade. Förargad befallde han att gramofonen skulle avkopplas, tog åter sikte och träffade. Så skulle gramofonen åter i gång. Åtta man inalles fällde Bäckström.

Stridslust och iver besjälade alla. Då icke alla fingo plats i fönstren och skottgluggarna, utan en del måste hålla sig undan, bådo dessa på det bevekligaste om skytterum, men blevo bestämt avvisade av dem, som engång lyckats tillkämpa sig plats. Chefen, löjtnant Ward, gick omkring och uppmanade skyttarna att icke skjuta i onödan, utan endast då man var säker om träff, detta för att spara på det knappa patronförrådet. Allt flera träff räknades och inom kort meddelades att träffens antal uppgick till 22. Tvänne grupper under plutonchefen Harald Nymans ledning hade varit utposterade på västra sidan av gården för att därifrån mottaga anfallet. Förlagda i ked som

de voro hörde Nyman helt plötsligt prat i närheten och ropar: »Vem fan pratar i skyttekeden». Döm om hans fö våning, då han till svar får på ryska: »schto, schto». Med stor sinnesnärvaro fann han sig samt sköt ned de tvänne ryssar, som hade lyckats smyga sig obemärkta genom skogen så nära skyttekeden. Då vänstra flygeln av den fientliga skyttekeden närmade sig och hotade att avskära reträttvägen, nödgades Nyman draga grupperna tillbaka till gården. Detta skedde emellertid så sent, att ett antal röda stod emellan gården och Nymans grupper. Samtliga röda blevo nedskjutna. Antalet träff räknades redan till något över 40.

Inseende det lönlösa uti att anfälla oss i skytteked från öppna fältet, drogo de sig åt sidorna till den närbelägna skogen, där de gjorde ansatser att förflytta sina maskingevär närmare gården och lyckades även få en kulspruta plaserad bakom en cirka 100 meter öster om gården befintlig byggnad. Därifrån besköts gårdsplanen, magasinet och ladugården. De observerades inom kort och den pluton av kåren, som var förlagd på ladugårdsvinden, sköt ned hela tre man av maskingevärskommandot. Ett mot den för kulsprutan spända hästen riktat skott brann icke av och slapp hästen sålunda undan med maskingeväret. Under tiden maskingeväret spelade över gården skulle en av gårdens gummor passera denna och

ropade därvid, att de skulle hålla upp med skjutandet så länge tills hon hann fram. Detta hörde fienden naturligtvis icke, men gumman slapp i alla fall oskadd över gården.

Snön började falla allt tätare och vår träffsäkerhet avkylde fiendens stridsiver. Möjligen gjorde även vädret sitt till att de började draga sig tillbaka. Maskingevärsmattret upphörde, på grund av att ammunitionen tagit slut, varom senare erfors. Detta var ju icke heller att undra över, då skjutningen fortgått från kl. 9 f. m. till kl. 3 e. m. och enligt löjtnant Wards beräkning 7—8,000 skott hade avlossats.

I oordnade led, medtagande en del av sina döda och sårade, avtågade fienden. Ett tiotal fallna kvarlämnades dock. Vi fingo senare höra att stridigheter uppstått emellan de röda och ryssarna. Ryssarna påstodo sig hava blivit be-
dragna. De hade blivit förespeglade en helt ofarlig strid med lättköpt seger och ett gott tillfälle att tillskansa sig rikligt krigsbyte. Då fiendens reträtt syntes oordnad, överlade befälet om möjligheterna av eventuellt förföljande. Det var oss dock bekant att 3 km norr om Svidja stodo c:a 250 man, tillhörande Lojo bys röda garde, samt att 6 km nordost om Svidja c:a 300 man Nummela rödgardister fattat posto och att fiendens krigsplan gått ut på att de anfallande ryssarna och rödgardisterna skulle driva ut oss från Svidja,

varvid blott en reträttväg stått oss öppen, den mot norr. En kringräkning hade sålunda blivit utförbar och vår lilla trupp med lätthet tillintetgjord. Ett förföljande av de flyende var således mycket riskabelt och beslöto vi att låta fienden draga sig ostörd undan. Ett ingripande av Kyrkslätt kåren vid detta tillfälle hade säkert resulterat uti, att den fientliga kåren blivit helt och hållet uppriven och ett rikt krigsbyte kommit oss till del. Men Kyrkslätt kåren fann för gott att hålla sig stilla.

I sammanhang med ovanstående kan jag icke underlåta att omnämna gårdens värdinna friherrinnan Annet e Wrede, som genom sitt älskvärda väsen, sitt mod och sin uppoftande omsorg livade och uppmuntrade oss under striden samt under hela fälttåget, vid sin makes sida, delade kårens alla umbäranden. Hennes minne bevaras därför i tacksam hågkomst av alla kårens medlemmar.

Sjundeå skyddskår hade erhållit sitt elddop och bestått provet med glans. En beklaglig händelse inträffade dock. Av de tvänne grupper, som under Nymans befäl voro posterade väster om gården, hade vid reträtten en av manskapet, Sundman, plaserats som utkik ett stycke från de andra och blivit kvarglömd. Han hade ej heller själv observerat, att de andra dragit sig till gården. Han blev av de röda kringränd, försökte fly,

men misslyckades. Tre km från gården hittades hans döda kropp, genomstungen och plundrad till och med på stövlar, rock och mössa. På aftonen, då det började bli lugnt, uppsöktes de närmast gården fallna fienderna och påträffades en av dem som skött maskingeväret vid liv. Han upphämtades till gården och egnades nödig omvårdnad av kårens läkare d:r Öhman. Det var en rysk matros, svårt sårad av en kula i nedre delen av kroppen. Vid med honom följande dag anställt förhör, berättade han, att han och hans kamrater voro hemförlovade, men blivit av soldatrådet på hemvägen beordrade till Sjundeå för att bistå rödgardisterna och hade de blivit utlovade rikligt krigsbyte, vilket de egde rätt att medtaga till Ryssland. Han hade på sig en sidenväst, som han sade sig ha tagit från en stupad kamrat, vilken åter stulit västen. Han berättade vidare, att de voro 12 matrosar, 75 infanterister, 6 kavallerister, att de medhade 5 maskingevär samt att de vägrat gå i ked mot Svidja, men tvungits därtill av rödgardisterna, vilka ställde en rödgardist med revolvern i hand vid tvänne ryssar för att tvinga dem framåt. Han tillade slutligen, att de fått nog av blodsgjutelser och icke vidare ärnade deltaga i striderna.

Att ingen av oss sårades eller stupade berodde främst på ryssarnas och de rödas usla skjutskicklighet. Nämnas må, att fienden använde explo-

siva kulor, vilka vid stöt mot väggen smällde som bösskott.

Huru många av de röda, som stupade och sårades, är omöjligt att säkert uppskatta. Vi uppskattade antalet till något över 40, men enligt senare uppgifter var det minst 67, antagligen dock 82.

Dagen hade gått till ända. Efter fiendens avtåg iståndsattes telefonerna och meddelanden lämnades åt olika håll om stridens förlopp. Även Sigurds underrättades och mottogs meddelandet där med hurrarop.

Den 11 februari var allt lugnt. Fienden hade avtågat, ryssarna till Hangö, de röda åt annat håll. Då föregående dags strid utvisat, att man inte från byggnaderna kunde hålla fienden på behörigt avstånd, beslöts att löpgravar skulle grävas och vidtogs genast med grävning av sådana på östra sidan om gården längs en granhäck, varifrån man kunde avvärja ett fientligt angrepp. Härigenom hindrades fienden även från att komma med maskingevär i närheten av gården. Övnin-garna med manskapet inställdes för att grävningen skulle försiggå fort. De röda hade nämligen hotat att snart återkomma, denna gång med kanoner. En grupp erhöll i uppdrag att uppsamla kvarblivna lik och transportera dessa till likhuset, men på grund av att snö hade fallit, hittades endast ett tiotal. En sårad rödgardist hade släpat sig till en under Svidja hörande byggnad,

Brothorp, dit doktor Öhman och chefen, löjtnant Vard gingo för att förlöra honom. Han berättade att han var hemma från Karislojo, hade stor familj, men tvungits att medfölja, varvid det sagts honom att någon fara icke förelåg, då 1,000 andra rödgardister medföljde samt dessutom rysar med kanoner. Den sårade rödgardisten och matrosen sändes sedan med bantåg till sjukhus i Helsingfors. Matrosen önskade icke komma till de rödas sjukhus, utan ville stanna kvar hos oss, Han framhöll att han blivit väl behandlad samt att om han sändes till Helsingfors de röda skulle döda honom.

Spanarena voro i livlig värksamhet för att efterse, om alla röda verkligen dragit sina färde, vilket dock var fallet.

Proviantchefen hade fullt upp med arbete att öka förrådet, likaså transportchefen för anskaffandet av hästar för transport av provianten. I övrigt måste alla vara beredda, antingen för belägring eller, varom allt fortfarande fråga var, för genombrott till den vita fronten, vilket senare otvivelaktigt varit det bästa, enär vi, samtligt som vi bundit en del av de rödas trupper, på vägen erhållit en välbehövlig förstärkning i manskap. Det var ju så många, som väntade på detta genombrott.

Den 12 februari fortsattes med grävningen av löpgravar samt i övrigt med samma arbete som da-

gen förut. Allt var lugnt, icke ens rykten om anfall hördes eller inrapporterades. Med Sigurds-kåren hölls livlig förbindelse såväl per telefon som med kurirer. Sigurds-kåren anhöll ånyo att Svidjakåren skulle överflytta till Sigurds, enär de ansågo sig ha bättre skyddade befästningar, vilket dock senare icke visade sig vara fallet. De anhöllom om att chefen för Svidja kåren löjtnant Vard skulle komma dit för att övertyga sig om deras befästningars förträfflighet. Löjtnant Vard reste även. Vid sin återkomst meddelade han för den församlade staben om sina intryck från besöket å Sigurds och framhöll som sin åsikt, att kårerna borde förenas och Svidja kåren överflytta till Sigurds. Löjtnant Vard understöddes av baron Wrede, som framhöll att han icke ville motsätta sig överflyttningen, änskönt Svidja lämnades vind för våg och antagligen i grund komme att härjas. De övriga stabsmedlemmarna voro i grund och botten emot flyttningen, men i avsaknan av tillräcklig sakkunskap och i förlitande på riktigheten av den militära ledarens utlåtande, funno de för gott att instämma och överflyttningen blev beslutad. För att icke oroa befolkningen i näjden samt för att hindra att de röda fingo reda på saken hemlighölls beslutet.

Den 13 februari vidtogs så med förberedelserna för överflyttningen till Sigurds. Sandsäckarna tömdes och fylldes med säd och potatis,

som under dagens lopp transporterades till Sigurds. Det var liv och rörelse, alla voro i fullt arbete. För en eventuell belägring hade ju ett anseeligt parti livsmedel hopbragts och gälde det nu att få alltsammans över till den nya förläggningssorten Sigurds. Vid överflyttningen bistodos vi med dragare och fordon av Sigurdsåren. Svidja lämnades vind för våg i tjänstefolkets händer. Inspektorn reste även bort, men återkom senare samt undgick att bliva mördad, då han var svensk undersåte.

Kl. 4 e. m. vidtogos de sista förberedelserna för avresan; det bestämdes huru själva färden skulle ordnas. Manskaper uppställdes, lassen fylldes, den privata egendomen plaserades på särskilda slädar. När allt var ordnat satte sig kåren i rörelse i följande ordning. Först spanarena på skidor, hälften på vardera sidan om vägen. För att övervaka spanarena medföljde jag på första hästen, därefter kom den långa foran med trossen, ett 80-tal hästar, efter vilka följde fottrupperna med löjtnant Ward i spetsen; som eftertrupp kom rytteriet. Mörkret hade redan inträtt när kåren satte sig i rörelse. Tåget, som mätte i längd ett par km, var svårt att hålla samman; kurirer måste ofta sändas för att efterse om luckor uppstått, vilket även inträffade, varför de först framtågande ofta måste stanna och invänta de efterblivna. Man befarade överfall, vilket dock icke inträffade. Svå-

righeterna att hålla det långa tåget samman visade sig vara nästan oöverbärliga. Vid framkomsten till Sigurds var fotfolket betydligt efter. Före avresan hade Sigurds kårens stab underrättats per telefon att Svidja kåren skulle anlända och vore att invänta å Sigurds mellan kl. 8—9 på aftonen. Från Sigurds kåren hade utsänts patruller för att möta och ledsaga oss fram genom deras utställda vaktposter. Efter en och annan kulkörning anlände vi också kl. 9 på aftonen till Sigurds, där förberedelserna för vår mottagning icke voro slutförda av orsak att de icke väntat oss denna dag. Det blev ett drygt arbete att få alla inlogerade. Trossen måste vara avlastad till följande dag. Kårens önskan att få förbli odelad förlagd å Ingels eller Kvarnby godkändes icke av Sigurdsstaben, utan blev den till stor nackdel fördelad på Sigurds, Ingels och Kvarnby. Stabsmedlemmarna inlogerades tillsammans med Sigurdsstabens medlemmar i en mindre byggnad på Sigurds, där även sjukhuset var förlagt. Staben sammanträdde genast och det beslöts att båda staberna skulle sammanslås med baron Wrede som ordförande. Löjtnant Ward skulle bli chef för den å Ingels förlagda delen av kåren.

Sjundeå eller den s. k. Svidja kårens saga var härmed all. Den hade uppgått i Sigurds kåren, vars högsta chef blev löjtnant Liljeberg.

OSVALD TORSTEN REHNBERG.

Också han var en bland de många, som stupadensista ödesdigra dagen på Sigurds.

Ossi Rehnberg föddes den 15 sept. 1895 på Gårdskulla i Sjun-deå. Han blev student från Svenska reallyceum i Helsingfors 1914 och fortsatte därefter sina studier vid Tekniska högskolan, varefter han arbetade med flit och framgång och var på sista årskursen, då döden abröt hans studier.

När mörka tider under hösten 1917 grydde för vårt land, visste Ossi Rehnberg vad saken gällde och vart det skulle leda. Han arbetade för skyddskårens sak med stort intresse och skydde

därvid ej mödor och faror. Särskilt verksamt bidrog han vid anskaffandet av vapen åt sin hemorts, Sjundeå skyddskår.

Då sedan ovädret i slutet av januari 1918 på allvar bröt ut, blev vägen till norra fronten stängd för Helsingforspojkarna. Men liksom många andra ville och kunde Ossi Rehnberg inte förbli överksam i staden. Han sökte sig därför under mödor och strapatser ut till sin hembygd, Sjundeå. Vid den tiden samlades Sjundeå skyddskår på Svidja och var Rehnbergs plats i densamma given. Han fick en grupp och denna grupp blev en av de bästa. Ty i den rådde den rätta andan, det rätta modet, från gruppchefen ända till sista man i ledet.

Efter slaget den 10 febr. flyttade Svidjakåren över till grannarna på Sigurds. Kåren fördelades på Sigurds Ingels och Kvarnby, varvid Rehnberg förlades på Sigurds. Här tjänstgjorde han ända tills han på morgonen den 25 februari kommenderades som avlösning åt de uttröttade pojkarna på Ingels. Grupp Rehnberg förlades i position III, den som senare på dagen skulle bli mest ansatt. Fiendens granater kreverade där, den ena efter den andra, och en av dessa bar med sig döden åt Ossi Rehnberg jämte ett par av hans pojkar. Kamraterna i skyttegraven berättade senare om honom, att han ända i det sista hade humöret uppe och skämtade för att leda bort pojkarnas tankar från krigets fasor och elände.

Med Osvald Rehnberg gick en lovande yngling en förtidig död till mötes, mänskligt att döma. Genom sitt glada humör, sitt öppna och rättframma väsen hade han fått många vänner såväl före som under krigstiden. Budskapet om Ossi Rehnbergs död mottogs därför allmänt med sorg. Tidsförhållandena voro då så dystra, att det ställde sig svårt att klart tänka och reflektera över livets växlingar och krigets nycker. Nu senare stannar man dock ofta undrande vid frågan, varför det just blev Ossi Rehnbergs lott att ge sitt liv för fosterlandet. Måhända för att han var en bättre och värdigare son än vi andra. Ty fosterlandet tog ju så många av sina bästa söner hem till sig.

ARLEX BLOMQVIST.

Jag var en fjällbäck, som till havet hunnit
och där fått somna i dess vida sköte,
Jag var en vårdkas, som i natten brunnit,
den stjärnprydda himlens ljus till möte.

Dessa ord, som den unge författaren nedskrev medan skyddskåren vistades på Svidja i ett brev till en av sina barndomsvänner, äro en sammanträngd bild av hans eget liv. Glatt och friskt, som den klarafjällbäcken, var hans lynne och motlivets idealahöjder riktades hans håg.

Arlex Blomqvist föddes den 24 februari 1898 i Degerby socken, där hans föräldrar, Frans Blomqvist och Charlotta Blomqvist, voro bosatta tills Arlex fyllt fem år. Hans läslust vaknade mycket

tidigt, så att han redan före fem år ivrigt yrkade på att få besöka småskolan, vilket även tilläts honom. När föräldrarna flyttade till Sjundeå, där de inköpt Krejans lägenhet, fortsatte han sin skolgång i Fanjunkars småskola, Henriksbergs folkskola och Sjundeå samskola, varifrån han inskrevs i tredje klassen av Svenska reallyceum i Helsingfors. Där hade han till en början svårt att reda sig med de storväxta kamraterna vid de sedvanliga kraftmätningarna och döpelseakterna i snö. Studierna gjorde honom mindre svårigheter, ty han hade ett utomordentligt gott minne, stor fallenhet för språk och uttryckte sig redan tidigt ledigt och korrekt i skrift. Matematiken beredde honom enligt egen utsago någon svårighet. De första åren han besökte Reallyceum var han en synnerligen flitig skolelev, men något senare erbjöd huvudstaden även annat, som väckte intresse. Han besökte gärna teatern och såg därvid till en början som naturligt var helst lustspel, men något senare även de mest allvarliga stycken och intresserade sig för både innehållet och utförandet. Även på annat sätt sökte han vidga sitt vetande och utbilda sin omdömesförmåga, exempelvis genom att besöka museer och konstutställningar. Under somrarna gjorde han långa cykelturer för att lära känna sitt land. Sommaren 1916 besökte han Åbo och Nådendal och sommaren 1917 gjorde han en färd till det inre

av Finland. För sin ålder egde han en ovanlig kännedom om litteratur och i synnerhet poesi. Detta gäller främst vår inhemska poetiska alstring. Han egde en betydande, väl vald samling böcker, som han på några få undantag när själv inköpt. Från 1916 föreligga några dikter av honom själv, som ännu äro till formen rätt omogna, men de som finnas från 1917 och 1918 vittna redan tydligt om en litterär begåvning, som kanske hade givit oss en lyrisk skald på vårt östsvenska mål, om ej döden obarmhärtigt avklippt livstråden. Nu blev hans diktargärning några få sånger, samlade i ett litet häfte kallat Drömmen om livet.

I umgängeslivet var Arlex Blomqvist glad och skämtsam, isynnerhet när flera voro tillsammans. Han deltog gärna i anordnandet av fester och utfärder samt dansade gärna och synnerligen väl. Dock synes det, som om det glada och skämtsamma ej varit hans innersta natur. Han skrev ej skämtsamt, ej ens i brev och värderade ej dylik poesi. Då han var tillsammans med en eller ett par likatänkande, var det allvarliga ämnen samtalet rörde sig om, och hans brev liksom hans dikter giva oss bilden av en allvarligt tänkande, tidigt utvecklad yngling. Till det yttre var han av medellängd, snarare något under, välväxt med god hållning och spänstig gång. Håret var ljust och vågigt, ögonen voro blå och rätt skarpa,

händerna och fötterna små och synnerligen välbildade.

I juli 1916 hyste Arlex Blomqvist allvarliga tankar att resa till Tyskland för att ansluta sig till jägarrörelsen, och gjorde den 8 juli en resa till Helsingfors för att med en kamrat diskutera utsikterna att komma över till Tyskland. Hans föräldrar voro dock på grund av hans ungdom så emot denna plan, att han uppgav den. När det röda upproret började, förebrådde han sina egna, att de hindrat honom i hans avsikt.

Då under novemberstrejken vintern 1917 ordningsmakten i Sjundeå, som på så många andra orter, skulle avsättas, var Arlex Blomqvist en av de få, som bildade en frivillig skyddsvakt åt länsmannen i socknen, och även senare vid en sockenstämma deltog han i arbetet för den lagliga ordningens upprätthållande.

Så snart tanken på upprättandet av skyddskårer uppstod, var Blomqvist ivrigt verksam för bildandet av en skyddskår i Sjundeå. Vid ett ungdomsmöte i Pickala folkskola i januari 1918 talade han om ungdomens plikt att sammansluta sig för att värna ordning och frihet. Å ett möte, som hölls i Hindersby folkskola den 24 januari i och för gemensamma skyddskårsåtgärder, deltog han samt agiterade energiskt, isynnerhet i södra delen av Sjundeå och i Degerby. Under dessa dagar mottogos och härbärgerades över nät-

terna många frusna, våta och hungriga unga män i hans hem, både sådana som sökte sig till norra fronten och sådana som stannade på Svidja. Under tvänne nätter var en del av Sjundeå skyddskår, 50 man, förlagd på Krejans, tills den lördag morgon den 2 februari erhöll order att tåga till Svidja. Dagligen gick bud från Svidja till järnvägsstationen för att avhämta och avlämna post samt erfara de nyheter, som per telegraf kunnat erhållas, och ofta var det Arlex Blomqvist och hans vän Albin Nyman, som voro postbud. Blomqvists kamrater hava intygat, att närhelst en farlig expedition skulle företagas, han aldrig saknades bland dem, som frivilligt erbjödo sig. Om hans tankar om livet på Svidja har man erhållit kännedom genom hastigt nedskrivna små brev till ett par barndomsvänner. Den 5 februari skriver han: »Från alla håll, där jag havt kamrater, har jag fått underrättelse att de äro skjutna. Det känns tungt. Man ville steka de röda djävlarerna vid sakta eld. Jag väntar på att få möta dem i öppen strid. Kanhända jag inte behöver vänta länge. Kanske redan i natt — — —» Den 13 februari skriver han: »Här uppe ha vi sorg. En av de våra har fallit offer för en lönnmördares kula. Dock icke här utan något norrut vid Tupala gård. Han hämtades till oss i dag. Och nu ligger han i ett kallt rum. Utanför posterar en hedersvakt. Det är hans kamrater, som på så vis

skänka honom den sista hyllningen. En och en i tur och ordning. På det att alla måtte få göra honom denna sista tjänst. Då den döde hämtades, voro vi alla samlade kring den bår där han låg. Med blottade huvuden sågo vi honom åter.»

Under striden den 10 februari hade Arlex Blomqvist sin plats i magasinet på gården åt Lojo sidan. Till en början befann han sig jämte tre kamrater på vinden, där kulorna ideligen trängde igenom träväggarna. Hans sidokamrat såg huru en rödgardist siktade på dem, och när han böjde sig ned, träffade en kula hans gevärsmyrning och stannade i kolven. Ynglingarna begåvo sig då till nedre våningen och där stodo de två skyttar vid varje fönster samt fem man i reserv. De lyckades fälla två röda och sára en. Det var endast några få, som vågade sig så långt fram på denna sida, att de kommo inom skotthåll för skyttarna i magasinet.

Dagen efter striden gjorde Blomqvist en rekognoseringstur till häst invid Degerby för att erhålla underrättelser om de rödas styrka där. Den 12 februari voro Arlex Blomqvist och Albin Nyman åkande nedåt socknen för att samla skidor. Den 13 voro de åter ute för att samla tomsäckar. Då besökte Blomqvist sista gången sitt hem och såg för sista gången sin moder och sina yngre bröder. Samma dag Svidja kåren bröt upp till Sigurds, hade han jämte andra varit till Kynnar

efter säd. Kåren bröt upp kl. 8 på kvällen, och kl. 1 var man efter en mödosam vandring med full packning framme vid Ingels folkskola, där Svidjakåren förlades. Från Ingels har Blomqvist ännu skrivit ett par ganska vemodsfyllda brev, men de som personligen träffade honom, skildra honom glad och hurtig som tidigare. Han hade sin plats i position III, belägen längst fram mot Kyrkslätt station, och bredvid honom låg Albin Nyman. Lördagen den 23 februari låg Arlex och räknade kanonskotten och gjorde ett streck för varje. Så bad han sin kamrat fortsätta anteckningen och begav sig själv tillbaka till Ingels. Ungefär 20 minuter hade han varit borta, då man hörde ett smärtsamt rop på hjälp. En ordonans skyndade till, men blev sårad i armen, och först något senare lyckades en sanitär föra honom till Ingels, där han till en början förbands och så fördes till sjukhuset på Wohls, där han några dagar senare avled till följd av det sår, han erhållit i bakhuvudet. Hans chef löjtnant Ward gav honom vitsordet »Det var min bästa pojke».

Några dagar efter sin död avhämtades Arlex Blomqvist till sitt hem, men då man med rätta fruktade att de röda där skulle ofreda honom, fördes han till Degerby gravkapell. Söndagen den 28 april voro Arlex' jordiska kvarlevor sista dagen i hemmet. Därifrån följdes hans stoft av ett imponerande sorgetåg till det sista vilo-

rummet i hemsocknens kyrkogård. Då kistan utbars ur kyrkan, där jordfästningen försiggått, bildade skyddskårskamraterna hedersvakt och avfyrade vid graven hederssalut. Vid den öppna griften läste fröken Tirza Bonsdorff sin till Svidjagossarna skrivna dikt »De unga örnar med trotsigt mod». Efter det griften igenmyllats nedlades en myckenhet blommor, värtaligt vittnande om, huru avhållen den döde varit i livet och hur saknad i döden. I varma ordalag tackade chefen för vad han verkat till hembyggdens försvar. På hans gravvård stå orden: »Död för fosterlandet». Detta har givit honom Frihetskorsen som en enkel tacksamhetsgård för att han offrat sitt unga liv för dess befrielse.

A. S—n.

AXEL ODERT LEMSTRÖM.

Odert Lemström föddes den 29 juli 1885. Hans föräldrar dogo medan Odert ännu var helt ung, varefter han uppfostrades hos släktingar i Pojo. Från hans barndom finnas roliga infall, som äro karaktäristiska för honom. Ett må nämnas. En morgon, då han jämte några andra skolgossar skulle bege sig till den närliggande skolan och en svår snöyra rasat under natten, menade de i hemmet, att det skulle sitta hårt åt att nu komma fram. Då klev Odert i väg, ropande till de andra gossarna: »Tätt, efter i fjäten, bussar, nu gäller det fart, låt gå!»

Då hans föräldrar icke efterlämnade någon

förmögenhet, gällde det för Odert att så tidigt som möjligt bestämma sig för något yrke, varmed han så fort sig göra läte skulle kunna försörja sig. Han började som butikbiträde och erhöll därefter anställning på kontor i Helsingfors. Dock, uppfödd på landet som han var, hade han deltagit i jordbruksarbeten och vant sig vid dem. Han kunde därför icke trivas i staden med dess stillasittande arbete och jäktande liv. Han insåg att han var danad för lantmannens friska arbete. Han hade alltid älskat landet, ty där kunde man andas fritt. Så genomgick han kontrollassistentkurs och tog därefter tjänst som assistent i Esbo, men han ville inhämta mera kunskaper, isynnerhet i jordbruk samt genomgick därför Söderkulla jordbruksskola, men antog ånyo tjänst som assistent, denna gång i sin hemort Ekenäs hos Ekenäs omnäjds kontrollförening, varest han tjänstgjorde åren 1909 och 1910. För att ytterligare förkovra sig i jordbruket önskade han besöka utlandet och för att erhålla medel härtill begynte han odla turnippsfrö. Detta utföll väl och sålunda erhöll han en del medel för resan; han ville om möjligt reda sig själv. »Stark ström går med egna vågor genom havet.»

I februari 1911 reste han till Sverge och praktiserade där en tid på Sälinge gård samt besökte jämväl Hvilans jordbruksskola. Sommaren 1912 företog han en studieresa till Danmark, norra

Tyskland och Holland. Återkommen till Sverige, praktiserade han ännu därstädes på några framstående gårdar samt återvände hösten 1912 till Finland. I hemlandet erhöll han anställning som förvaltare av Österby gård i Karis, vilken han skötte med framgång. Hösten 1915 inköpte han Box lägenhet i Sjundeå. Här fick han i praktiken på egen gård i handling omsätta vad han tidigare teoretiskt och praktiskt inhämtat. Med den energi som var honom egen kastade han sig genast i arbetet. Från morgon tidigt till kvällen sent deltog han i arbetet i ladugård, stall och på fältet. Resultatet uteblev icke. Under den korta tid han innehade gården gjordes många förbättringar och växtligheten ökades märkbart. I sällskapslivet en sällsynt tilldragande person var han en gärna sedd gäst hos grannarna, givande dessa många goda råd. Ehuru mycket upptagen av sitt jordbruk deltog han dock uti föreningslivet och erhöll flera förtroendeuppdrag å orten; bland annat var han medlem av styrelsen för andelsmejeriet, husbondeföreningen m. m. Han visade i detta avseende ett föredöme som sent skall glömmas. Den avlidne var synnerligen fäst vid Sjundeå. När han hösten 1917 sålde sin gård och tillfälligt flyttade till sin hemort Pojo, uttalade han förhoppningen att snart få återvända. Han hade beslutat sig för att om möjligt ånyo köpa sig en lägenhet i Sjundeå. Den som är

fästad vid jorden, är även fästad vid sitt fosterland, detta visade sig tydligt hos Odert Lemström. Få finnas som så varmt voro fästade vid jorden, men också få som lika varmt som han voro fästade vid fosterlandet.

När frihetskriget 1918 bröt ut och den ort där han för tillfället hade sitt hemvist icke aktivt deltog i fosterlandets försvar, lämnade han hem och hustru och trädde i ledet för lag, rätt och frihet. Detta är ett av de vackraste dragen i hans karaktär. Han kunde icke se fosterlandet i fara utan att själv bidra till dess räddning. Han kom till Sjundeå, där en aktiv här för fosterlandets försvar hade bildats. Hans medvärkan i kåren visade, att han var en man, som vågade allt. Av kåren sänd för att avhämta vapen från Pojo var han nära att bliva gripen av de röda, men lyckades komma undan. När han den 25 februari 1918 träffades av granaten, som blev hans bane, uppmuntrade och tröstade han ännu kamraterna och förklarade att han nog skulle sköta sig själv samt uppmuntrade dem att vara modiga och icke vika. På väg till sjukstugan träffades han ytterligare av maskingevärskulor i benen och dog dagen därpå av blodförlust.

Sven Berglund.

HUGO VILHELM LAMROTH.

En av ortens för det allmänna mest intresserade medlemmar, Hugo Vilhelm Lamroth, stupade vid Makilo den 27 februari 1918. Född den 8 augusti 1886 i Esbo socken flyttade han efter genomgången folkskolekurs med sina föräldrar till Sjundeå, där hans fader inköpte Tuomola hemman. Hösten 1904 sökte och vann han inträde vid Söderkulla jordbruksskola. Efter genomgången kurs därstädes genomgick han kontroll-assistent kurs i Ekenäs, varefter han tog plats som kontrollassistent i Ingå socken, där han samtidigt valdes till lantmannagillets ordförande. Han lämnade dock denna tjänst och tog anställning för en tid som kontrollassistent i Pyttis, varefter

han återvände till fädernegården för att biträda vid gårdens skötsel. Här blev han fullt i tillfälle att förverkliga det han i skolan inhämtat. Med lust och iver skred han raskt till verket och en hel del förbättringar gjordes. Av naturen begåvad med ett glatt och livligt temperament var det klart, att han även ville och skulle uppoffra tid för det allmänna. I föreningslivet deltog han verksamt. Sålunda var han en av initiativtagarna till Syd Lojo idrottsförening och Veijans sångförening, ordförande i Sjundeå frivilliga brandkårs styrelse samt sist medlem av Sjundeå skyddskår. Såsom av detta framgår var Hugo Lamroth en för allmänna värv mycket anlitad person. Hans bortgång var därför en stor förlust. Även i sällskapslivet var L. en tilldragande person och en gärna sedd gäst, som med sitt glada humör och vänsälla väsen alltid bidrog att skapa trevnad omkring sig.

Ett vackert uttryck för hans levnadsgärning gavs vid hans gravsättning å Kyrkslätt kyrkogård, då en mängd kransar nedlades på hans grav och gripande ord ägnades hans minne.

Sjundeå den 10 sept. 1919.

Sven Berglund.

HARRY OLIN.

Harry Olin föddes i Helsingfors den 18 juli 1892. Föräldrarna voro fabrikören K. E. Olin och dennes maka Maria, född Hagerth. I föräldrahemmet uppväxte, utom Harry, ännu en ett år yngre son. Redan som barn blev han faderlös. Vintern tillbragtes i sta-

den, där han ivrigt följde med idrotten, om sommarna vistades gossarna alltid i Sjundeå hos sin morbror, vars ögonsten Harry var. Här i den gamla svenska bygden och på den gamla gården, som i mer än tvåhundra år tillhört hans moder-nesläkt, tillväxte hans kärlek till våra svenska bygder och allt svenskt, en känsla som kom honom att med längtan tänka tillbaka på de tider, då landet var förenat med Sverge.

Sin skolundervisning erhöill Harry Olin i Helsingfors, först i fröken Hilma Franks förberedande skola, sedan i Svenska reallyceum. Redan tidigt vaknade hans håg för historien; detta intresse ökades med åren och följde honom under hela hans korta liv. Få icke vetenskapsmän hava som han legat inne i vårt lands och Sverges historia, speciellt Gustav III:s och Gustav IV Adolfs samt 1908—1809 års finska krigshistoria. Allt som rörde Sjundea sockens historia och det »gamla Helsingfors» väckte även hans livliga intresse. Vaklet följde han med alla tidens stora frågor både hemma och ute i världen.

Harry Olin lämnade 1912 Svenska Reallyceum för att ägna sig åt lantbruk, för vilket han sedan barndomen hyst en okuvlig lust. Med intresse och förmåga skötte han hemgården i Sjundea, vars jordbruk han på få år märkbart förbättrade.

Så kom den »röda tiden». Harry Olin, som allt sedan novembermorden 1917 fattat den största avsky för de röda, slöt sig till skyddskåren på Svidja. Den 7 februari lämnade han för sista gången sitt hem. Vid avskedet sade han tröstande till sina sorgsna egna: »Gråt inte, det går så bra, så bra». Så följde Svidja striden den 10 februari och sedermera striderna i Kyrkslätt. Den 24 februari erhöillo hans egna från honom ett glatt och hoppfullt brev, daterat den 21 febr. Detta var det

sista budskapet från honom. En ångestfull vecka utan underrättelser från Kyrkslätt följde däreför hans egna, tills slutligen budskapet om hans död förvandlade deras sorgsna aningar till hopplös visshet. Harry Olin hade måndagen den 25 februari omkring kl. 9 på morgonen stupat vid Kvarnby. Ett ungt, jublande liv var avklippt i förtid.

Lördagen den 16 mars jordfästes Harry Olin å gamla Lutherska begravningsplatsen i Helsingfors.

Glad, vänlig, godhjärtad, med en starkt utpräglad rättskänsla — sådan var Harry Olin. Han hade ett öppet sinne för allt gott och ädelt. Han hörde till de få lyckliga som draga andra till sig. Han hade i livet endast vänner, inga fiender. Han var ett av livets solskensbarn.

Harry Olins förtidiga bortgång väckte bland hans talrika vänner djup sorg och saknad. Bland hans egna lämnade hans död ett tomrum, som aldrig kan fyllas. Tung är sorgen för mor och bror. Men ljust och vackert är Harry Olins minne.

—n—n.

FELIX HJALMAR RASK.

I striden vid Sigurds i Kyrkslätt stupade den 25 februari 1918 Felix Hjalmar Rask. Son till torparen Rask föddes Felix Hjalmar den 13 januari 1897. Han genomgick folkskola samt Vestankvarn Lantmannaskola. Då Sjundea frivilliga brandkår bildades var

han en av dem som genast inskrev sig som medlem och kvarstod i densamma även efter det brandkåren ombildats till skyddskår. Medlem av ortens blandade sångkör och dess manskvartet samt även av det under bildning varande hornkapellet, var han en av ortens mera lovande ungdomar. Då han ansattes av de röda för det han

tillhörde skyddskåren, uppträdde han stolt tillbakavisande. För att bevara minnet av honom har Sjundeå skyddskår rest en minnesvård på hans grav.

Sjundeå den 7 april 1919.

Sven Berglund.

ARTHUR GROTELL.

En av dem, som stupade i striden vid Sigurds i Kyrkslätt, var bondesonen Arthur Grotell. Son till bonden Grotell och hans hustru, född Flytström, föddes Arthur Grotell den 20 januari 1891 och var sålunda vid sin död 27 år gammal.

Eftergenongångenfolk-skolekurs egnade han sig åt jordbruk å hemstället. Tyst och tillbakadragen kom han icke att taga del i det offentliga livet. Han inskrevs i Sjundeå skyddsskär den 1 februari 1918.

Sjundeå den 8 april 1919.

Sven Berglund.

NYLANDS DRAGONEN, FRIHERRE RABBE
FRITZ WREDE AF ELIMÄ.

Rabbe Fritz Wrede föddes i Helsingfors den 1:sta januari 1896, son till baron Aug. Wrede, egare till Svidja, och hans fru Annette Wrede, född von Liphart. — Den 20:de jan. 1918 anlände Wrede, efter att sedan 1914 ha vistats i Sverge för lantbruksstudier, till sitt

fädernehem Svidja. Den 30:de jan. avreste han tillsammans med baron Charles Bruun över Lojo för att nå den vita fronten. De unga männen blevo vid Riihimäki arresterade av de röda och hade sannolikt icke undgått döden, om de icke genom en djärv ung mans ingripande räddats. Efter

många äventyr nådde de Haapamäki och Seinäjoki. De två unga nylänningarna kommenderades omedelbart till Nylands dragoner och till Ruovesi, där striden stod som hetast och där de röda i för-
 ening med ryska trupper ville försöka ett genom-
 brott. Om Wredes andel i det hjältemodiga för-
 svaret av denna frontdel har vittnats av hans
 kamrater, defå, vilka överlevde de bittra striderna. W. Burman skriver: »Dagen efter sin ankomst fick
 han, Wrede, elddopet under det första Paarlampi-
 slaget. Femtio meter framför vår skyttelinje pul-
 sade han fram i den djupa snön, svettades och
 sköt. Nästa dag såg man honom tillsammans med
 en annan ryttare göra en underbart våghalsig
 ritt genom Murala och Kuru i en cirkel bakom
 de rödas linjer. Det var ingen som väntade honom
 tillbaka den gången, men han kom åter i alla fall.
 Den 13 februari, mitt under det andra Paarlampi-
 slaget, red Wrede med sitt »livgarde», två unga män,
 Stenbäck och Slotte, av samma skrot och korn
 som han själv, omkring fiendens skyttelinje in i
 dess rygg och snokade igenom torpen ett tiotal
 kilometer framför våra linjer. Utanför Rikkola-
 torpet upptäckte emellertid våra ryttare färska
 hästspår i snön. De tre sutto av. Wrede gick in i
 torpet, ryckte upp dörren och hälsades med en
 salva av tolv skott, så träffisorna från dörren yrde
 om öronen på honom. Tolv mot en. Wrede sprang
 ut på förstugukvisten, där han kunde ha uppsikt

både över dörren och fönstret. En stunds väntan. Så öppnades dörren på glänt och ett ansikte sticker ut. Pang! Ägaren till ansiktet störtar med genomskjutet huvud och det blir oro i nästet. Ryssarna skjuta vilt på ryttaren på gården, men sedan Wredes och den tredje kamratens koltpistoler arbetat en stund, blir det ryssarna för hett om öronen och den ena efter den andra hoppar ut genom fönstret. Fyra ryssar blevo kvar i stugan, dödsskjutna. — Wrede och hans livgarde hunno i tid tillbaka för att deltaga i slaget vid Paarlampi. Där stod vid tillfället sextio skyddkåristor mot 5 à 600 ryssar och rödgardister. Situationen var ganska bekymmersam. Löjtnant Knaapi sårades vid sin kulspruta och måste slutligen föras bort. Naturligtvis skulle Wrede fortsätta i Knaapis ställe, fastän han aldrig tagit i en kulspruta, han knäppte på en klaff och så gick det ena bandet efter det andra. — Säkert är, att det var Wrede, som räddade situationen tills förstärkning hann anlända. Slaget slutade som bekant med en fullständig seger för de vita. Därefter följde en massa mer eller mindre lyckade, djärva expeditioner, vare sig det gällde spaning på dagen eller »mjölkning» nattetid, den ena våghalsigare än den andra, tills slutligen en kula nådde honom under vårt anfall den 23:je febr. vid Kiimala. Wrede och jag, Burman, hade kommit för långt utanför och framför vår högra flygel, där kulorna veno mer

än som var nyttigt. Vi dolde oss i snön och fyrade på med våra pistoler i väntan på, att vår skytteked skulle hinna utvecklas och öppna eld. Vår kulspruta knattrar på sitt hemtrevliga sätt, och Wrede reste sig upp. »Framåt, framåt!» ropade han och vi hoppade som harar över drivorna mot fienden. Då vände han sig om likblek i ansiktet: »Jag tror de satarna prickat för en gångs skull — — i magen — — rakt igenom.» — Han gick framåt några steg, men sjönk ihop och föll i mina armar, reste sig slutligen till hälften upp, ropade: »framåt pojkar — eteenpäin!» — Rabbe Fritz Wrede vilar i fädernejorden i Svidjas park. — Överbefälhavaren, general Mannerheim ärade den fallne hjälten med frihetskorsen och genom att å hans grav låta nedlägga en krans med följande dedikation: »Till dragonen Rabbe Wrede, den värdige ättlingen av tappra förfäder.»

KARL VIKTOR NYMAN.

Bland de många människoliv det röda upp-
roret krävde, var även kommunalnämndens i
Sjundeå mångåriga ordförande agronomen Karl
Viktor Nyman. Med honom bortgick en av kom-
munens stödjepelare och mest anlitade förtroende-
män. Budskapet om att han blivit mördad spred
sorg och saknad i vida kretsar och erhöll ett vac-
kert uttryck i den storartade hyllningen vid
hans gravsättning i Sjundeå. Älste son till
lantbrukaren August Nyman och hans hustru
Amanda, född Linsén, föddes Karl Viktor den
5 mars 1864 å Kockis egendom i Sjundeå soc-
ken och föll för mördarekula å Herrö holme i Esbo
skärgård den 17 mars 1918. Han var således vid
sin död blott 53 år gammal. Efter avslutad folk-
skolekurs fortsatte Nyman vid realskolan i Ekenäs
samt inträdde därpå som elev vid Mustiala högre
lantbruksinstitut, vilket han genomgick. Därpå
praktiserade han å särskilda egendomar. Han
handhade en tid förvaltningen av Järvikylä stora
goods, men lämnade denna plats 1890 för att efter

sin faders då timade död tillträda fädernegården. Med rastlös iver och med den honom egna energin skred Karl Viktor Nyman nu att på den egna gården i praktiken tillämpa vad han vid institutet teoretiskt inhämtat. Nya lantbruksredskap anskaffades, moderna bruksmetoder tillämpades och ladugårdsdriften egnades nödig omsorg. Dock skulle Nyman icke egentligen som jordbrukare vinna större och berättigat anseende, utan blev det hans insats i det kommunala livet i Sjundea, hans uppoftande oegennyttiga arbete för hembyggdens väl som förskaffade honom det största erkännandet, även bland hans motståndare. Omedelbart efter det han bosatt sig i hembygden begynte Nyman ivrigt deltaga i det kommunala livet, närvar vid kommunalstämmorna och deltog ivrigt i diskussionerna. Hans förmåga uppskattades snart och det ena förtroendeuppdraget efter det andra lämnades honom. När så kommunalnämndsordförandeposten hösten 1897 skulle ånyo besättas och befattningens dåvarande innehavare avsade sig uppdraget, valdes Nyman enhälligt till ordförande och tillträdde befattningen den 1 januari 1898. Han kom sålunda att i tvänne decennier sköta denna arbetsdryga och ansvarsfulla tjänst.

Valet hade knappast kunnat utfalla lyckligare; med sällsamt intresse och stor sakkunskap handlade Nyman denna befattning. Oegennyttigt,

utan tanke på egen fördel, med kommunens bästa städse som ögonmärke fullgjorde han år efter år sitt värv. Omnämnas må, att då Nyman vid ett återval erbjöds högre avlöning, avböjde han detta med förmälan, att kommunens redan ansträngda budget icke finge ytterligare betungas. Så helt oegennyttigt egnade Nyman sig åt sina kommunala åligganden. Självfallet kunde det icke undvikas att hans eget jordbruk blev lidande därvid, men på egen fördel var Nymans blick icke riktad, hans arbete hade blott ett mål — att gagna det allmänna.

Man har om Nyman sagt, att han var konservativ, men denna hans konservatism måste räknas honom till fördel. Han insåg nog, att tiden krävde reformer, men att därför godkänna alla de lösa och mestadels illa uttänkta reformeringsförslag, som av upphetsade reformivrare mera i eget än i det allmännas intresse framlades, därtill höll han sig för god. Öppet och oförbehållsamt uttalade han sin åsikt och stod även för den. Hela hans uppträdande präglades av stor självständighet och vederhäftighet samt ingav respekt och aktning hos alla, som han kom i beröring med. Han valdes till medlem av snart sagt alla styrelser och kommittéer som tillsattes i kommunen. Sålunda var han så att säga ständigt medlem av taxeringsnämnden och då han kände så gott som varje person inom kommunen

icke blott personligen utan även till förmögenhet och inkomster gick taxeringsarbetet därför också lätt undan, då Nyman var närvarande. Ordförande i prövningsnämnden alltsedan denna institution inrättades var han om någon den rätta mannen på denna post. Såsom ordförande i fattigvårdsstyrelsen bidrog han väsentligen till att ordna kommunens fattigvårdsangelägenheter. Som medlem av folkskoledirektionen värkade han en lång tid och med god framgång. Att uppräknat alla de uppdrag Karl Viktor Nyman under sin 20 åriga värksamhet som kommunalman i Sjundeå varit anförtrodd bleve för långt; det ovan framhållna visar noggsamt, att Nymans insats i det kommunala livet varit stor och hans förtidiga död en svårersättlig förlust för kommunen. Men icke allenast det egentliga kommunala livet skulle i K. V. Nyman hava en bärare utan vank och tadel, även en mängd för kommunen nyttiga företag hade i honom en varm vän och förespråkare. En av stiftarna av Sjundeå Andelsmejeri m. b. t. samt under hela tiden medlem av dess styrelse, inlade han i detta för orten så nyttiga företag stor förtjänst. Med intresse följde han med mejerirörelsen och få voro de sammanträden, vid vilka han icke var närvarande. Under en lång följd av år var Nyman även medlem av direktionen för Lojo härads brandstodsförening, där han åtnjöt stort förtroende.

Det var som synes icke få förtroendeposter Karl Viktor Nyman innehade och alltid skötte han dessa med heder. Med en pliktkänsla och ett allvar som få fullgjorde han allt som han åtog sig. Genom sitt glada och uppriktiga väsen var han en i sällskapslivet även gärna sedd gäst, och genom sin rika erfarenhet i övrigt en tilldragande personlighet. Svårt är det att fatta, varför just Viktor Nyman, som så helt egnade sig åt det allmänna bästa, som så rastlöst utan tanke på egen vinning eller fördel arbetade för hemortens väl och förkovran, som i de skattdragandes och i all synnerhet i småfolkets intresse i görligaste mån sökte nedbringa kommunens utgifter, som hyste så stor omtanke om sina underhavande och städse önskade att ett gott förhållande skulle råda mellan dem och honom, svårt är det att fatta, varför just han skulle falla offer för agg, hämd och mordlystnad.

Sjundeå den 6 april 1919.

Sven Berglund.

RICHARD EDVARD NYMAN.

Fredagen den 22 februari 1918 mördades i sitt hem, Ängesdal, nämndemannen och jordbrukaren Richard Edvard Nyman. Son till bonden Edvard Nyman och hans hustru Maria föddes han den 30 oktober 1873 å Pellas hemman i Bäckes by av Sjundeå socken. Efter genomgången folk-

skolekurs egnade han sig åt jordbrukarekallet och besökte vintern 1896—97 Vestankvarn folkhögskola. Därefter genomgick han Söderkulla tvååriga jordbruksskola och tog sedan tjänst å Domarby gård i Helsinge. Efter tvänne år lämnade han denna tjänst för att bistå sin då sjukliga fader vid skötandet av hans egande Box hemman i Sjundeå. Efter faderns frånfälle övertog

han själv hemmanet och blev sålunda å egen torva i tillfälle att förvärkliga de i jordbruksskolan inhämtade tidsenliga jordbruksmetoderna. Hösten 1912 sålde Richard Nyman Box och köpte Heika hemman i Böle by invid Kåla station, men sålde även detta sommaren 1918 och köpte en från samma hemman utbruten parcell benämnd Ängsdal. Richard Nyman hörde till de personer som verka mera i det tysta och vill genomleva sitt liv i stillhet. Såsom styrelsemedlem i Sjundea Lantmannagille verkade han till fromma för jordbruket å orten och såsom utbildad jordbrukare anlätades han ofta av gillet i olika uppdrag. I ortens ungdoms- och sångförening var han genom sitt lugna, uppriktiga och stillsamma väsen en omtyckt medlem.

Mordet på Richard Nyman visar huru lömskt banditerna gingo till väga.

Kl. 10 f. m. kommo tre rödgardister, av vilka en tillhörde det beryktade A kompaniet, till hans bostad, där Richard Nyman höll på att äta frukost. Han befalldes att följa med upp i övre våningen, där husundersökning skulle företagas.

En av banditerna lämnades som vanligt till vakt för att varsko om fara var å färde. Efter företagen undersökning stack den ena av banditerna honom bakifrån med bajonett. Antagligen hade Nyman därefter ännu gjort motstånd, enär buller hörts, men segnat ned till slut. Då

Nymans moder efter det banditerna avlägsnat sig gick upp i övre våningen, fann hon sonen lig-
gande död på golvet.

Sjundeå den 7 april 1919.

Sven Berglund.

AXEL FERDINAND ERIKSSON,

en av dedriftigastesmåbrukare i Sjundeå, mördades den 13 februari 1918. Axel Eriksson tillhörde skyddskåren, men ansåg sig icke kunna avgiva avfordrad förbindelse att, om så erfordrades, tjänstgöra vid densamma i tre månaders tid, utan lämnade han Svidja den 2

februari samt återvände till hemmet. Av någon röd ortsbo angiven att hava tillhört skyddskåren, efterspanades han av de röda samt anträffades av dem hos en bakstugusittare Karl Konstantin Grönros i Pölans by. Han fördes med våld till sitt hem samt därefter till Hästböle Södergård, där de röda sköto honom. Påföljande dag fördes hans döda kropp av de röda till Pölans Västergårds skog.

Axel Ferdinand Eriksson var född den 14 februari 1883 och sålunda vid sin död endast 35 år gammal.

Sjundeå den 8 april 1919.

Sven Berglund

JOHAN PERKLÉN.

Bland offren för det röda skräckväldet i Sjundeå var även lantbrukaren Johan Perklén, som mördades å Nordanvik Finnäs kronoboställe den 22 februari 1918. Efter en grundlig husundersökning i den mördades hem, befalldes han att följa med ut, där han sedan nedskjöts med en kula genom bakhuvudet.

Johan Ludvig Perklén var född den 2 februari 1862 och således vid sin död 56 år gammal. Hans föräldrar voro lanthushållaren Otto Fredrik Perklén och Erika Charlotta, född Sundell, vilka innehade Purnus jämförelsevis vidsträckta lägenhet. Redan vid unga år fick han efter sin faders sjukdom och död såsom älsate hemmavarande son övertaga arbetsledningen å fädernehemmet.

Vid 25 års ålder eller 1887 inköpte Perklén Mågs och Krejans hemman i Nordanvik by samt övertog samtidigt Finnäs kronoboställe, vilket allt sedan 1842 innehafts av hans far. Senare förvärvade han sig även Bengtas hemman. Under

en följd av år handhade han gästgiveri- och skjuthållningen inom kommunen.

Sedan han försålt sina övriga lägenheter, levde han i stilla tillbakadragenhet å ovannämnda kronoboställe.

Godmodig och rättrådig samt hjälpsam mot sina medmänniskor hade Perklén knappast några ovänner, varför mordet på honom endast kan tillskrivas de rödas blodtörst och grymhet.

Perklén, som dog ogift, sörjes närmast av bröder och en syster.

RUSTHÅLLAREN KARL LEMSTRÖM.

Lördagen den 9 februari 1918, då de röda jämte deras ryska följeslagare anlände till Sjundeå i avsikt att anfälla ortens skyddskår, som var förlagd på Svidja, blev rusthållaren Karl Lemström nedskjuten. Han hade blivit varskodd att banditerna voro i antågande och begav sig därför till en avlägset belägen statkarlsbostad, men hade att gå över en slätt och blev därvid upptäckt av ryssarna samt av dem påskjuten. Han genombröddes av en kula och dog kort därefter. Den mördade var en driftig jordbrukare samt hade övertagit lägenheten Braskis i Veijans efter sin fader.

Sjundeå den 7 april 1919.

Sven Berglund.

WERNER RICHARD, ARVID ALARIK OCH
LEO LUDVIG LINDHOLM.

WERNER RICHARD LINDHOLM.

Den 20 februari 1918
mördades de tre brö-
derna Lindholm från
Lavers hemman i Sun-
nanvik by i Sjundeå.
Werner Richard född
den 27/10 1878 var 39
år gammal, Arvid Ala-
rik, född den 16/7 1880
37 år och Leo Ludvig
född den 17/12 1883 35
år.

Gården, som egdes
av dessa tre jämte den fjärde brodern Harald,
vilken anslutit sig till skyddskåren på Svidja,
var en av de bäst skötta hemman på orten och
bröderna Lindholm allmänt kända som utmärkta
arbetare, vilka bitti och sent egnade fädernegår-
den arbete och vård. Själva utförde de nästan

allt arbete och ha de haft föga att göra med legda arbetare. Kommunal- eller annan politik hade de icke hunnit egna sig åt, om man undantager älsta brodern Werner Richard, som några år suttit i taxeringsnämnden. På grund av detta böra de ej hava kunnat förskaffa sig personliga fiender. Kanske var dock deras flit en nagel i ögat på de röda, som ju i de flesta fall hysa agg mot den som älskar arbetet.

ARVID ALARIK LINDHOLM.

Den 19 februari begynte de röda över-
svämma Sjundeå och på
kvällen ankom till Sun-
nanvik by en grupp,
som anhöll bröderna
Lindholm och förde dem
till Sjundeå station, där
de underkastades förhör
och kvarhölls till följande morgon.

Den 20:de på morgonen fördes bröderna

LEO LUDVIG LINDHOLM.

med tåg till Käla station och därifrån fingo de gå till fots hem, eskorterade av sex rödgardister. Hemkomna trodde de sig nu fria, men då ankom en rödgardist till häst, okvädade dem och gav order om att de skulle skjutas. De fördes nu ett stycke från gården, där de mördades. De röda stymparena behövde 21 skott för att få dem dödade och av dessa avfyrades flera på ytterst nära håll och sedan bröderna redan fallit omkull.

— *aks* —

GUSTAV NESTOR EDVIN VASSTRÖM.

Den 20 februari 1918 mördades av de röda en av ortens driftigare jordbrukare, hemmansägaren Gustaf Nestor Edvin Vasström. Son till hemmansägaren Gustaf Robert Wasström och hans hustru Klara, född Österman, föddes Gustaf Nestor den 2 april 1879 å

Lassa hemman i Vassböle by av Ingå socken och var således vid sin död icke fyllda 39 år.

Efter att tidigare ha innehaft eget jordbruk i Degerby kapell, köpte Nestor Vasström 1916 Bengtas hemman i Nordanvik by av Sjundeå socken, dit han överflyttade.

Att Nestor Vasström hörde till dem som skulle mördas, kunde han själv icke ana, då han icke

deltagit i det politiska livet, ej håller innehade stort jordbruk, utan med tillhjälp av en vit dräng skötte hemmanet. Enligt de rödas utsago skulle ju småbönderna tillsvidare få bliva kvar. Att uppmärksamheten fästes på Nestor Vasström berodde på, att han blivit angiven för transport av varor till skyddskåren i Sigurds.

Det var den 20 februari 3 finsktalande rödgardister med gevär anlände till gården för att anställa husundersökning. Nestor Vasström, som för tillfället befann sig på det närbelägna Vikträsk för upptagning av is, eftersändes av sin hustru med uppmaning att icke komma hem, om han misstänkte att av de röda vara efterspanad. Vassström, vilken icke kunde ana sådant, kom genast hem och skulle omedelbart blivit skjuten, om icke hans hustru hade lyckats fatta tag uti armen på den rödgardist, som skulle skjuta honom. De röda beslöto då föra Vasström jämte drängen, som var vit, till förhör, varför rödgardisterna begåvo sig till träsket för att hämta drängen, vilken dock redan hunnit fly undan. Under tiden passade Vasström på att rädda sig och sprang genom en annan utgång bort, men blev upptäckt under flykten och påskjuten med den påföljd, att han träffades av en kula i benet. Vasström fortsatte dock att springa, förföljd av de röda, vilka icke skulle upphunnit honom, om de icke till sitt förfogande erhållit en torpare Lindbergs häst, med

vilken de förföljde honom och lyckades komma Vasström så nära, att de kunde beskjuta honom, varvid en kula träffade i låret, den andra i halsen. Ytterligare genomstungo de honom med bajonett.

**TYÖVÄENLIIKKEEN
KIRJASTO**

KIRJASTO
TYÖVÄENLIIKKEEN

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

Sörnäisten rantatie 25 A
00500 HELSINKI

Pris 10 mk.